

Suaugusiųjų švietimas

Nr. 8

Kuo naudingas Andragogo veiklos aprašas?

FINANSINIS RAŠTINGUMAS SUAUGUSIESIEMS

**NAUJOVĖS SUAUGUSIŲJŲ MOKYMUISI.
GIDAS PO PROJEKTĄ**

**Filmo „Mokytis niekada nevėlu“ herojus
Darius Mockevičius: pasižiūrėjau į gyvenimą kitaip**

Turinys

iŽANGA

AKTUALIJOS

2–6

Atlikus tyrimą išsiaiškinti senyvo amžiaus, neįgaliųjų ir įkalinimo įstaigose esančių suaugusiųjų mokymosi ypatumai

Švedijoje įvyko Pasaulinė Tarptautinės suaugusiųjų mokymo tarybos asamblėja

EK pasiūlė naują švietimo programą

Įvyko mokomųjų filmų premjeros

Įgyvendintas projektas, per kurį mokytasi naudoti socialinę žiniasklaidą

Rudenį įvyko paroda „Mokykla 2011“

Įvyko suaugusiųjų švietimo savaitė

Pilnėja andragogo biblioteka

Andragoginės literatūros portfelį papildė keturios garsinės knygos

Suaugusiuosius pasiekė pirmosios mokomosios radijo laidos

Kokybiškiausias suaugusiųjų švietimo projektas

Pusanro tūkstančio suaugusiųjų dalyvavo mokymuose

Startavo antrasis projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra“ etapas – didesnis dėmesys planuojamas vyresniems

Tarptautinėje konferencijoje patirtimis pasidalijo daugiau nei 100 suaugusiųjų švietėjų

POLITIKA

7–15

Švietimo ir mokslo viceministras: reikalinga plėtoti suaugusiųjų švietimo sritį.....7

Europos Tarybos pilietinio švietimo koordinatoriai pasakoja apie pilietinį švietimą.....10

Kuo naudingas Andragogo veiklos aprašas13

POŽIŪRIS

16–27

Valdyti asmeninius finansus yra mokymosi visą gyvenimą dalis16

Mokymosi patirtys ir motyvai19

Antropologas Donatas Brandišauskas sako, jog būti mokslininku – reiškia mokytis visą gyvenimą24

PROJEKTAI

28–37

Naujovės suaugusiųjų mokymuisi. Gidas po projektą28

Tarp „Grundtvig“ geriausiųjų – ir tapybos mokymai senjorams.....32

Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje kviečia į renginius35

PATIRTIS

38–48

Filmo „Mokytis niekada nevėlu“ herojus Darius: pasižiūrėjau į gyvenimą kitaip.....38

Trečiojo amžiaus universitetai: vadybos „spragos“ ir jų „lopymo“ galimybės40

Lietuvos andragogai iš Suomijos grįžo su naujomis idėjomis.....45

Mieli skaitytojai,

šiemet vėl įsitikinome, kad suaugusiųjų švietimo tema Europos Sąjungos švietimo politikos darbotvarkėje užima tvirtas pozicijas ir dėmesys šiai sričiai nemažėja, tik kartais apmaudu, kad tokio dėmesio stokojama Lietuvoje. 2011 metų gruodžio mėnesį Europos Sąjungos Taryba priėmė rekomendacijas dėl atnaujintos Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės, kurios pagrindu 2012–2014 metais numatyta tęsti, pildyti bei stiprinti veiklas suaugusiųjų mokymosi srityje:

- užtikrinti, kad, remiant pilietinei visuomenei ir socialiniams partneriams, taip pat vietos valdžios institucijoms, suaugusiesiems būtų visapusiškai teikiamas aukštos kokybės formalusis ir neformalusis švietimas ir mokymas, skirtas bendrosioms kompetencijoms įgyti;
- plėtoti naują požiūrį į suaugusiųjų švietimą ir mokymą, kuriame daugiausia dėmesio būtų skiriama mokymosi rezultatams ir besimokančiojo atsakingumui bei savarankiškumui;
- padidinti suaugusiųjų galimybę bet kuriuo gyvenimo etapu naudotis aukštos kokybės mokymosi galimybėmis siekiant skatinti tobulėjimą asmeninėje ir profesinėje srityje;
- ugdyti suaugusiųjų supratimą, jog mokymasis yra ištisą gyvenimą siektinas tikslas, kurio jie turėtų siekti reguliariai, ypač bedarbių ir profesinės veiklos keitimo laikotarpiais;
- skatinti veiksmingų visą gyvenimą trunkančio orientavimo sistemų ir integruotų neformaliojo mokymosi bei savišvietos įteisinimo sistemų kūrimą.

Džiugina, jog sistemiškai žengiama ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistemos tobulinimo link. Besibaigiant pirmajam projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“ etapui, apčiuopiami reikšmingi projekto rezultatai: bendrųjų kompetencijų mokymuose visoje Lietuvoje dalyvavo daugiau kaip 1400 suaugusiųjų, savo kvalifikaciją tobulino daugiau nei 300 andragogų, projekto metu parengta bei švietimo institucijoms išdalyta nauja metodinė literatūra, na o edukacinių radijo laidų klausėsi daugiau kaip 175 000 Lietuvos gyventojų. „Matome rezultatus tų idėjų, kurias sugalvojome dar 2008-aisiais ir keletą metų aktyviai dirbdami įgyvendinome. Reikia padėkoti šalies suaugusiųjų švietimo entuziastams, kurie įdėję, kad kryptingai dirbant net sunkmečio ir mažėjančių pajėgumų kontekste galime pasiekti nemažai“, – teigia Švietimo ir mokslo ministerijos Akademinio mobilumo ir tęstinio ugdymo skyriaus vedėjo pavaduotojas Ričardas Totoraitis. Daugiau apie projekto pasiekimus skaitykite viename šio „Suaugusiųjų švietimo“ numerio straipsnių – „Gidas po projektą“.

Džiugi žinia ir tai, kad pastangos nenuėjo veltui. Statistikos departamento duomenimis mokymosi visą gyvenimą lygis Lietuvoje pasiekė rekordinį nuo 2006 metų lygį – per paskutines keturias savaites bent kartą 2011 m. mokėsi 5,9 % Lietuvos gyventojų (palyginimui- 2010 metais 4%). Tikimės, kad ateityje šis skaičius bei gyventojų susidomėjimas mokymosi visą gyvenimą veiklomis tik didės.

Apie suaugusiųjų švietimo svarbą bei Trečiojo amžiaus universitetų plėtros perspektyvas šio numerio „Politikos“ skyriuje pasisako švietimo ir mokslo viceministras Vaidas Bacys, o apie patirtis organizuojant pilietinį švietimą užsienyje dalijasi Armėnijos, Ukrainos ir Rusijos švietimo srities specialistai. Be to, skaitytojams pristatomas neseniai paruoštas Andragogo veiklos aprašo projektas.

„Požiūris“ supažindins, kuo mokymasis visą gyvenimą gali būti naudingas jūsų šeimos finansų politikai, pristatys antropologo Donato Brandišausko patyrimus, ką reiškia dėl mokslinio intereso mėnesiais gyventi su Šiaurėje įsikūrusiomis tautomis ir ganyti elnius. Tradiciškai pristatysime ir keturias besimokančiųjų suaugusiųjų mokymosi istorijas.

Skyriuje „Projektai“ pristatomas geriausias „Grundtvig“ 2011 metų kokybės konkurso projektas, supažindinama su Šiaurės ministrų tarybos biuro vykdomomis iniciatyvomis.

Šiame numeryje patirtimi dalijasi ir Suomijoje viešąją andragogai bei filme „Mokytis niekada nevėlu“ pagrindinį vaidmenį atlikęs „Židinio“ suaugusiųjų gimnazijos menų mokytojas Darius Mockevičius.

Gero skaitymo!

Atlikus tyrimą išsiaiškinti senyvo amžiaus, neįgaliųjų ir įkalinimo įstaigose esančių suaugusiųjų mokymosi ypatumai

Socialinės informacijos ir mokymo agentūra Ugdymo plėtotės centro užsakyta atlikti „Taikomąjį suaugusiųjų švietimo tyrimą“ – buvo iširta, kaip mokosi senyvo amžiaus, neįgalūs ar įkalinimo įstaigose esantys suaugusieji. Pastebėta, kad nemaža dalis respondentų patiria socialinę atskirtį ir, siekiant juos paskatinti mokytis, yra būtinos specifinės švietimo priemonės, skatinančios mokymąsi.

Per apklausą paaiškėjo, kad iš 21 proc. dalyvavusių mokymuose vyresnio amžiaus asmenų dažniausiai lankė kompiuterinio raštingumo, verslumo, psichologijos, buhalterinių, teisinių, sveikatingumo ir užsienio kalbos žinių mokymus. Vis dėlto beveik du iš trijų vyresnio amžiaus šalies gyventojų pažymėjo, kad mokytis jiems atrodo jau per vėlu.

Mokymuose dažniau norėtų dalyvauti 55–64 metų respondentai, asmenys, įgiję aukštąjį išsimokslinimą, dirbantys asmenys bei tarnautojai, specialistai, bedarbiai. Mokytis nenori nedirbantys, iki 800 Lt viename šeimos nariui per mėnesį gaunantys asmenys.

39 proc. neįgalių asmenų nurodė, kad nesimoko, bet norėtų, dar 19 proc. mokosi ir nori mokytis toliau. Norintys mokytis ir besimokantys respondentai nurodė, kad tai padeda jiems praplėsti akiratį ir išreikšti save, patenkinti bendravimo poreikį ir leidžia padidinti pajamas. 21 proc. nurodė, kad nesiekia papildomų žinių, nes mano, jog tai daryti yra per vėlu.

„Žmonėms su negalia dažniausiai neužtikrintos infrastruktūrinės ir edukacinės mokymosi priemonės: trūksta privažiavimo prie mokymosi įstaigų galimybių, tinkamų mokymosi aplinkų, metodinių priemonių, andragogų pasirengimo“, – dėstoma tyrimo ataskaitoje.

66 proc. asmenų, atliekančių bausmę įkalinimo įstaigose, nori ir mokosi, daugiau kaip penktadalis nesimoko, bet norėtų. Tyrimas parodė, kad didžioji dalis respondentų turi įgiję vidurinį išsimokslinimą. Įkalinimo įstaigose esantys asmenys norėtų gilinti turimas teises žinias, reikalingas kasdieniame gyvenime, mokytis tradicinių amatų, žemdirbystės arba gyvulinin-

kystės, kompiuterinio raštingumo. Jie yra mažai motyvuoti mokytis kalbų, tobulinti žinias psichologijos, buhalterijos ar verslumo srityse.

Tyrimas atliktas įgyvendinant Ugdymo plėtotės centro projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“. Projektas remiamas Europos socialinio fondo lėšomis.

Švedijoje įvyko Pasaulinė Tarptautinės suaugusiųjų mokymo tarybos asamblėja

Švedijoje, Malmo mieste, 2011 metų vasarą įvyko aštuntoji Pasaulinė Tarptautinės suaugusiųjų mokymo tarybos asamblėja (angl. *International Council for Adult Education's VIII World Assembly*). Suaugusiųjų švietėjai renginiui išrinko šūkį „Pasaulis, kuriame verta gyventi“.

Asamblėjoje buvo aptartos pagrindinės temos: teisė į suaugusiųjų švietimą ir suaugusiojo švietėjo profesija, tvarumo mokymasis visą gyvenimą besikeičiančio klimato pasaulyje, teisės mokytis ir tinkamo darbo sąsajos bei kitos.

Susitikime taip pat buvo išrinktas naujas Pasaulinės Tarptautinės suaugusiųjų mokymo tarybos asamblėjos prezidentas – Paulą Belangerį pakeitė Alanas Tuckettas. Ankstesnė – septintoji Pasaulinė Tarptautinės suaugusiųjų mokymo tarybos asamblėja – vyko 2007 m. Kenijoje.

EK pasiūlė naują švietimo programą

Europos Komisija pristatė paruoštą naują daugiamečią švietimo programą „Švietimas Europoje“. Nauja programa tikimasi integruoti įvairias švietimo programas, tai yra mokymąsi visą gyvenimą, tarptautinius aukštojo mokslo aspektus ir programą „Veiklus jaunimas“.

Programos „Švietimas Europoje“ tikslas – suteikti galimybių mokytis užsienyje, suderinti darbo rinkos poreikius ir mokymosi metu suteikiamas žinias, skatinti savanorystę ir neformalųjį mokymąsi bei kartu atnaujinti mokymo ir praktikos sistemas Europoje.

Švietimo, praktikos ir jaunimo sritims Europos Komisija siūlo skirti 15,2 mlrd. eurų, t. y. daugiau nei 52 mlrd. litų. Siūloma, jog pagrindinėmis švietimo kryptimis būtų tarptautinis mokymosi mobilumas, bendradarbiavimas tarp švietimo bei verslo įstaigų ir parama efektyviai politikai įgyvendinti.

Įvyko mokomųjų filmų premjeros

Sostinės kino teatre „Pasaka“ įvyko trijų lietuviškų mokomųjų filmų premjera. Pristatyti filmai „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo formų įvairovė“, „Mokytis niekada nevėlu“, „Suaugusiųjų mokymosi mokytis ypatumai“.

Į kino teatrą „Pasaka“ renkasi žiūrovai

Mokomieji filmai galėtų sudominti besimokančius suaugusiuosius, suaugusiųjų mokytojus, švietimo vadybininkus, suaugusiųjų švietimo institucijų administracijos darbuotojus bei visus kitus suaugusiųjų švietimui neabejingus asmenis.

Filmai sukurti įgyvendinant Europos socialinio fondo lėšomis remiamą projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“.

Įgyvendintas projektas, per kurį mokytasi naudoti socialinę žiniasklaidą

Lietuvos, Estijos ir Suomijos švietimo bei žurnalistų organizacijos sėkmingai įgyvendino socialinės žiniasklaidos pažinimo projektą „Also me!“ (angl. Adult Learning and Social Media).

Vykdamas projektą pasiekta užsibrėžtų tikslų – įvyko seminarai andragogams ir žurnalistams, buvo pateikta pavyzdžių, kaip plėtoti įgūdžius, leidžiančius tikslingai panaudoti atsirandančias naujas, su internetu naudojimu susijusias priemones, o suaugusiems besimokantiems buvo organizuoti mokymai, kaip atkreipti dėmesį į internete esančias grėsmes, kaip saugiai naudotis socialine žiniasklaida ir to mokytis artimuosius.

Projekte, finansuojamame iš NORDPLUS švietimo programos lėšų, dalyvavo Suomijos moterų žurnalistų asociacija, Estijos moterų redaktorių asociacija, Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras, Suomijos Lempäälä suaugusiųjų mokymo centras, Estijos suaugusiųjų mokymo asociacija.

Rudenį įvyko paroda „Mokykla 2011“

Vilniaus parodų ir kongresų centre „Litexpo“ pirmą kartą vyko paroda „Mokykla 2011“. Parodoje buvo pristatyta pradinio, vidurinio, specialiojo, meninio ugdymo įranga ir mokymo priemonės ugdymo įstaigoms, tėvams ir mokiniams.

Lankytojai galėjo susipažinti su mokymo naujovėmis, pavyzdžiui, mokyklų administravimo įranga, nauja mokymo literatūra, edukaciniais žaidimais, sporto inventoriu, ir įsigyti reikiamų prekių. Parodoje vyko suaugusiųjų švietimui skirtų edukacinių filmų peržiūra.

Įvyko suaugusiųjų švietimo savaitė

Įvyko 12-oji suaugusiųjų švietimo savaitė, kurią organizuoja Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija.

Savaitė buvo skirta mokymuisi žinoti, veikti, gyventi kartu ir mokymuisi būti. Viena svarbiausių iniciatyvos temų – senjorų švietimas.

Švietimo savaitėje tradiciškai išrinktas metų andragogas. Juo tapo prof. Margarita Teresevičienė (Vytauto Didžiojo universitetas, Edukologijos katedra).

Pilnėja andragogo biblioteka

Išleista knyga „Andragogikos studija: teorijos ir praktikos dermės paieškos“. Knygoje pristatomos mokymosi visą gyvenimą gairės, leisiančios skaitytojams nuosekliai susipažinti su suaugusiųjų švietimo ir mokymosi galimybių kūrimo principais.

Autoriai, ruošdami leidinį, rėmėsi mokymosi visą gyvenimą idėja, suaugusiųjų mokymosi teorijomis, mokymų organizatorių ir besimokančiųjų patirtimis. Knyga sudaryta iš dviejų dalių – teorinių įžvalgų ir suaugusiųjų mokymosi praktikos atvejų. Studiją parengė Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo studijų centro ekspertės doc. dr. Giedra Marija Linkaitytė ir dr. Asta Lapėnienė bei dr. Lineta Žilinskaitė.

Leidinio „Andragogikos studija: teorijos ir praktikos dermės paieškos“ viršelis

Andragoginės literatūros portfelį papildė keturios garsinės knygos

Besimokantiems pristatytos keturios garsinės knygos. Iš jų siūloma mokytis asmeninių finansų tvarkymo pagrindų, pilietinio dalyvavimo, sveikos gyvensenos ir saugaus eismo. Tai vienos pirmųjų besimokantiems suaugusiems skirtos garsinės knygos, parengtos lietuvių autorių.

Šių knygų turinys suskirstytas į paskaitas, kurias galima išklaisyti pakeliui į darbą, atliekant namų ruošos ar kitus darbus. Išleistos garsinės knygos pratęsia Švietimo ir mokslo ministerijos leidžiamą „Suaugusiųjų švietimo“ literatūros seriją. Garsinės knygos parengtos įgyvendinant projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenimis bendrąsias kompetencijas“. Knygomis aprūpinta daugiau kaip 200 institucijų: bibliotekos, suaugusiųjų švietimo centrai ir mokyklos, pedagogų švietimo centrai, universitetai, kolegijos.

Suaugusiuosius pasiekė pirmosios mokomosios radijo laidos

Per „Pūko“ ir ZIP FM radijo stotis pradėtos transliuoti edukacinės radijo laidos, skirtos suaugusiųjų švietimui „Mokytis niekada nevėlu!“ Siūlyta klausyti laidų finansinio, teisinio, tėvų švietimo, sveikos gyvensenos, pilietinio, meninio ugdymo ir kitomis temomis.

Laidose pateikti atsakymai į aktualius klausimus, praktiniai patarimai, ekspertų bei žinomų visuomenės veikėjų komentarai nagrinėjama klausimais. Iš viso parengta bei transliuota 100 radijo laidų.

Kokybiškiausias suaugusiųjų švietimo projektas

Ugdymo plėtotės centro projektas LINBA (angl. „Learning Insights in the Nordic Baltic Area“) – „Mokymosi požiūriai Šiaurės ir Baltijos šalių erdvėje“ – buvo išrinktas kokybiškiausiu „Nordplus Adult“ programos projektu. Švietimo mainų paramos fondo 2011 m. kokybės konkurse Ugdymo plėtotės centro projektų vadovei Ilonai Tarasevič buvo įteikta konkurso statulėlė.

Vykdamas projektą buvo atliktas tarptautinis palyginamasis kokybinis tyrimas „Suaugusiųjų mokymosi motyvacija ir poreikiai Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Suomijoje“, parengta tyrimo ataskaita, publikacijos ir straipsniai Lietuvos bei užsienio žiniasklaidoje. Tyrimu siekta nustatyti, kokie veiksniai lemia suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje rodiklius.

Apdovanojimų ceremonijoje iš viso buvo įteiktos 22 Kokybės konkurso statulėlės įgyvendinusiesiems Mokymosi visą gyvenimą, „Nordplus“, „ETwinning“ programoms, taip pat individualaus mobilumo veiklų dalyviams. Be to, buvo įteiktas specialus prizas 2012 m. Europos aktyvaus senėjimo ir kartų solidarumo metams pažymėti.

Kokybės konkurso apdovanojimų ceremonija

Pusantro tūkstančio suaugusiųjų dalyvavo mokymuose

Visoje Lietuvoje sėkmingai įgyvendinti penkiolikos tipų mokymai besimokantiems suaugusiems. Iš viso juose dalyvavo daugiau kaip 1400 žmonių. Vykusiuose kursuose suaugusieji gilino žinias finansų srityje, neformaliojo profesinio mokymo, teisinio raštingumo, pilietinio švietimo, anglų kalbos, kompiuterinio raštingumo, verslumo srityse, ugdė sveiką gyvenseną, gilino žinias saugaus eismo, tėvų švietimo srityse, lavino meninius gebėjimus ir mokėsi kitų dalykų pagal 15 inovatyvių neformalaus suaugusiųjų mokymo programų.

Mokymai sulaukė didelio gyventojų susidomėjimo, į kai kurias programas norinčių mokytis dalyvių skaičius viršijo numatytą. Todėl populiariausioms programoms perteikti planuojama rengti papildomus mokymus ateityje.

Organizuoti bendrųjų kompetencijų mokymai – viena didžiausių pastarojo meto iniciatyvų, skirtų sisteminei neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtrai savivaldybėse. Mokymo moduliai buvo parengti ir mokymai organizuoti Ugdymo plėtotės centrui įgyvendinant Europos socialinio fondo finansuojamą

projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“.

Startavo antrasis projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra“ etapas – didesnis dėmesys planuojamas vyresniems

Vilniuje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Mokymasis visą gyvenimą: patirtis, požiūriai, perspektyvos“ buvo iškilmingai pasirašyta projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“ antrojo etapo finansavimo sutartis.

Projektą įgyvendins Ugdymo plėtotės centras. Vienas svarbiausių šio etapo tikslų – didelį dėmesį planuojama skirti Trečiojo amžiaus universitetų plėtrai.

Per antrąjį etapą, kuris turėtų trukti dvejus metus, planuojamos trys pagrindinės veiklų grupės. Tai – naujų mokymosi galimybių trečiojo amžiaus asmenims sudarymas bei Trečiojo amžiaus universitetų (TAU) stiprinimas, naujos metodinės medžiagos parengimas, taip pat suaugusiųjų ir andragogų mokymai.

Įgyvendinant pirmąją veiklų grupę numatoma atlikti TAU sistemos veiklos analizę, organizuoti mokymus šios srities darbuotojams ir besimokantiejiems, parengti mokomąją literatūrą bei sukurti mokomąjį filmą. Tiesioginė tikslinė grupė – daugiau kaip 600 asmenų.

Įgyvendinant antrąją veiklų grupę planuojama sukurti 9 naujus mokymosi modulius, išversti teorinės ir metodinės literatūros, ją išplatinti tikslinei auditorijai ir švietimo institucijoms bei bibliotekoms.

Įgyvendinant trečiąją veiklų grupę numatoma surengti suaugusiųjų mokymus pagal 19 modulių 25 savivaldybėse bei andragogų kvalifikacijos tobulinimo kursus, taip pat organizuoti stažuotes užsienio šalių suaugusiųjų švietimo institucijose. Mokymuose galės dalyvauti 2500 suaugusiųjų ir daugiau kaip 230 andragogų bei švietimo vadybininkų.

Vykdam projektą tęsiamos didelio susidomėjimo sulaukusios pirmojo etapo veiklos – numatytas tolesnis netradicinių mokymosi formų parengimas ir

diegimas. Įgyvendinant projektą numatyta vykdyti dvylikos edukacinių radijo laidų ciklą, mokomųjų filmų ir socialinių vaizdo klipų transliacijas, leisti garsines knygas, rengti mokomąją medžiagą (vaizdo įrašus), leisti žurnalą bei administruoti informacinį tinklalapį „Suaugusiųjų švietimas“.

Šis projektas įgyvendina pagrindinius Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos (2008) prioritetus.

Antrojo etapo projekto veikloms įgyvendinti skirta 8 250 780 litų. Projektas finansuojamas Europos socialinio fondo lėšomis.

Tarptautinėje konferencijoje patirtimis pasidalijo daugiau nei 100 suaugusiųjų švietėjų

2012 m. vasarį Vilniuje vykusio tarptautinė konferencija „Mokymasis visą gyvenimą: patirtis, požiūriai, perspektyvos“ sulaukė didelio suaugusiųjų švietėjų susidomėjimo. Joje dalyvavo daugiau kaip 100 asmenų iš universitetų, kolegijų, suaugusiųjų švietimo centrų, švietimo skyrių, pedagogų švietimo centrų, nevyriausybinių organizacijų ir kitų įstaigų.

Konferencijoje dalyvavo Europos Komisijos Švietimo ir kultūros generalinio direktorato atstovas Ramūnas Kuncaitis, kuris pristatė Europos Tarybos rezoliuciją dėl atnaujintos Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės. Ji pakeičia Europos Komisijos veiksmų planą.

Mokymosi darbotvarkėje numatytos penkios prioritetinės veiklos sritys 2012–2014 metams, tai yra mokymasis visą gyvenimą, švietimo ir mokymosi kokybės gerinimas, vienodų galimybių, socialinės sanglaudos ir aktyvaus pilietiškumo skatinimas per suaugusiųjų mokymąsi, suaugusiųjų ir jų mokymosi aplinkos kūrybingumo ir inovatyvumo skatinimas, taip pat žinių bazės apie suaugusiųjų mokymąsi gerinimas ir suaugusiųjų mokymosi sektoriaus stebėsena.

Konferenciją organizavo Ugdymo plėtotės centras ir Švietimo ir mokslo ministerija.

Švietimo ir mokslo viceministras: reikalinga plėtoti suaugusiųjų švietimo sritį

„Savarankiškas mokymasis ir nuolatinis gyventojų švietimas yra reikšmingas įrankis žmonėms išvengti atskirties, jaustis bendruomeniškiems, visuomeniškiems ir save realizuoti“, – taip mano švietimo ir mokslo viceministras Vaidas Bacys.

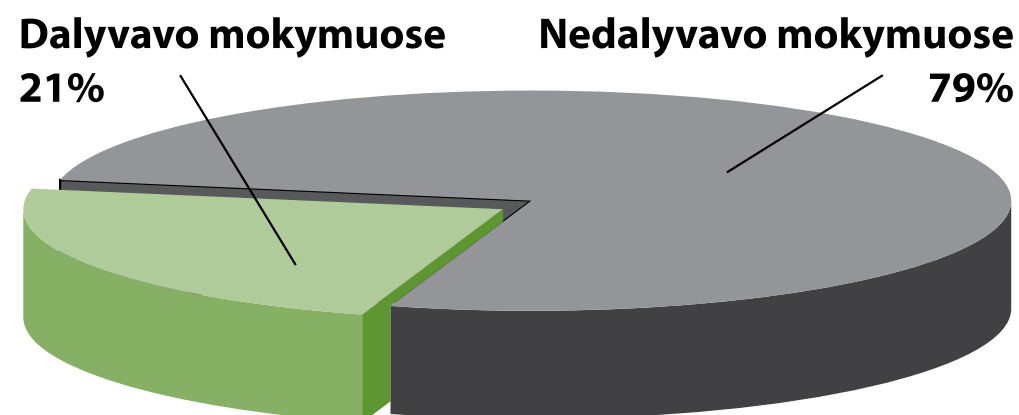
„Kalbant apie suaugusiuosius reikėtų skirti tris sritis: tai yra formalusis išsilavinimas, kuris reikalingas kopiant karjeros laiptais, ir į suaugusiuosius dažniausiai orientuotas neformalus ir informalus švietimas. Šios mokymosi formos turėtų pagelbėti žmonėms prisitaikyti kintančiose situacijose visuomenėje“, – paaiškina viceministras.

Tačiau, pasak jo, Švietimo ir mokslo ministerijos Ugdymo plėtotės centro užsakymu 2011 m. atliktas „Taikomas

suaugusiųjų švietimo tyrimas“ parodė, kad Lietuvoje yra beveik 200 000 potencialių 55–74 metų amžiaus besimokančių asmenų, kurių mokymosi poreikiai nėra patenkinami. Regionuose pasigendama lanksčių ir netradicinių mokymo metodikų suaugusiesiems, trūksta pasirengimo tokius metodus diegti.

„Trečiojo amžiaus universitetai (TAU) yra svarbi suaugusiųjų mokymosi aplinka ir vieta, nes leidžia vyresnio amžiaus as-

Vyresnio amžiaus (55–74 metų) asmenų dalyvavimas mokymuose 2010 m., Taikomasis suaugusiųjų švietimo tyrimas, 2010.
www.suaugusiujušvietimas.lt

menims save realizuoti ir patenkinti socialinius bei mokymosi poreikius. Iki šiol nebuvo ištirta šios švietimo sistemos grandies teikiamų paslaugų pasiūla, vaidmuo ir vieta suaugusiųjų švietime, todėl reikia sustiprinti ir išplėtoti TAU mokymosi galimybes ir išnagrinėti TAU veiklos apimtį, besimokančiųjų poreikius, turinį, mokymosi motyvus, stiprinti regioninių padalinių bendradarbiavimą, sukurti ir palaikyti regioninių institucijų koordinatorių tinklą“, – mano V. Bacys.

Pasak viceministro, didinant šiuose universitetuose dirbančio personalo andragogines, vadybines ir kitas kompetencijas, suaugusiųjų švietimo sritis sustiprėtų, be to, reikia paskatinti ir dalijimąsi TAU jau sukauptomis žiniomis.

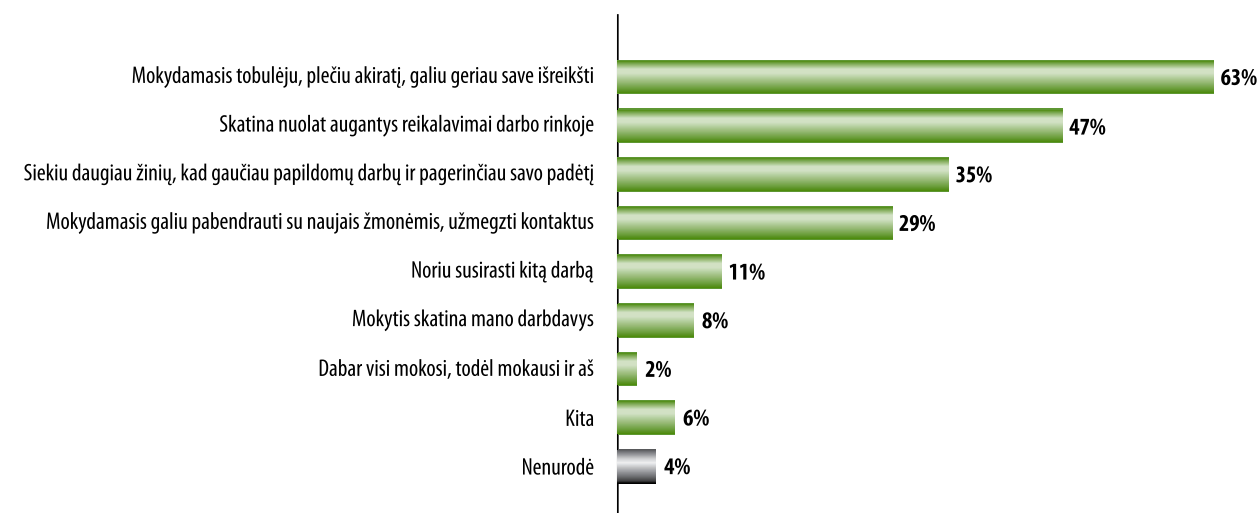
„TAU universitetai Lietuvoje per du veiklos dešimtmečius sukaupe nemažai įvairiapusės patirties. Universitetų dalyviai turi daug įdomios gyvenimiškos patirties, atspindinčios šios kartos istorinį likimą, tremtį, netektis, pastangas siekiant Nepriklausomybės ir panašiai. Didelė

dalis tokių žmonių mėgina tokias patirtis perteikti, tačiau ne visuomet kūrybinis šių žmonių potencialas yra prieinamas kitiems besimokantiems ir visuomenei“, – pastebi V. Bacys.

Todėl, viceministro manymu, turi būti skatinamas tokios patirties rinkimas ir pateikimas visuomenei, taip pat turi būti skatinama ir kitų šalių patirties TAU srityje sklaida Lietuvoje.

Siekiant spręsti įvardytas problemas, šiemet pradėtas įgyvendinti dvejų metų trukmės projekto „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“ antrasis etapas. Vienas svarbiausių šio etapo tikslų – didelį dėmesį planuojama skirti Trečiojo amžiaus universitetų plėtrai. Planuojama sudaryti naujų mokymosi galimybių trečiojo amžiaus asmenims bei stiprinti Trečiojo amžiaus universitetus (TAU), ruošti naują metodinę medžiagą ir organizuoti suaugusiųjų ir andragogų mokymus. Bendra projekto

Vyresnio amžiaus (55–74 metų) asmenų mokymosi priežastys, Taikomasis suaugusiųjų švietimo tyrimas, 2010.
www.suaugusiujušvietimas.lt

veiklų, susijusių su TAU plėtra, tikslinė grupė – daugiau kaip 600 asmenų.

Antrojo etapo projekto veikloms įgyvendinti skirta 8 250 780 litų. Projektas finansuojamas Europos socialinio fondo lėšomis.

„Be šios iniciatyvos dar svarstome idėją neformalųjų suaugusiųjų švietimą plačiau finansuoti taikant mokymosi čekių modelį. Tam tikslui 2012 m. vykdysime bandomąjį eksperimentą, kurio rezultatai padės įvertinti kaštus ir efektyvumą. Taip pat svarstomos idėjos mokymosi čekių būdą plačiau taikyti ir finansuojant aukštųjų mokyklų trumpalaikes tęstinio mokymosi programas suaugusiesiems“, – prideda viceministras.

Europos Tarybos pilietinio švietimo koordinatoriai pasakoja apie pilietinį švietimą

Pilietinis švietimas, pagrįstas žmogaus teisių ir demokratiškos visuomenės vertybių ugdymu, yra viena prioritetinių Europos Tarybos, jungiančios 47 valstybes, sričių. 1949 metais įkurta organizacija šalyse narėse bei už jų ribų siekia plėtoti bei diegti bendruosius demokratijos principus, įtvirtintus Europos žmogaus teisių konvencijoje. Šįkart „Suaugusiųjų švietimas“ pristato Lietuvoje vykusio Europos Tarybos susitikimo akimirkas bei trijų šalių – Rusijos, Ukrainos ir Armėnijos – pilietinio švietimo raidos tendencijas ir problemas.

2011 m. rudenį šių šalių atstovai dalyvavo Druskininkuose vykusiame IV Baltijos–Juodosios jūros regiono šalių susitikime, kuriame buvo diskutuojama apie švietimo sektoriaus specialistams aktualias pilietinio ugdymo tendencijas bei problemas.

Be to, susitikimo dalyviai aptarė 2010 m. priimtą Europos Tarybos Pilietinio švietimo chartiją, kuri apibrėžia galimas pilietinio-demokratinio ugdymo kryptis Europos Tarybai priklausančiose valstybėse.

Susitikime, kurį organizavo Europos Taryba ir Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija, dalyvavo svečių iš Armėnijos, Baltarusijos, Estijos, Gruzijos, Latvijos, Rusijos, Moldovos, Ukrainos.

Tai jau antrasis Baltijos – Juodosios jūros šalių pilietinio švietimo koordinatorių susitikimas Lietuvoje, kuri yra šio proceso lyderė ir dėl įvairių politinių aplinkybių tinkama vieta regione diskutuoti pilietinio švietimo temomis – sako šio projekto koordinatorius Ričardas Totoraitis.

Rusija: sudėtinga atskirti pilietiškumą ir patriotizmą

Rusijos federalinės mokytojų kvalifikacijos akademijos Maskvoje atstovė Tatjana Bolotina teigia, jog Rusijos pilietinio švietimo srityje naujove galima pavadinti patvirtintą nacionalinę politiką, į kurią yra įtraukta ši švietimo tematika.

„Per daugelį metų Rusijoje buvo suformuota valstybinė pilietinio, kurį mes vadiname pilietinio-patriotinio, ugdymo strategija. Rusijos ekonominio vystymosi strategijoje pasakyta, jog švietimas turi paruošti žmogų visuomenei ir svarbiausia užduotis yra suformuoti pilietinį identitetą, todėl šiemet buvo priimta nauja švietimo plėtros

programa 2011–2015 m. laikotarpiui“, – pasakoja Rusijos švietimo organizacijos atstovė.

Pasak jos, šia strategija nuo 2011 m. yra įtvirtinami nauji švietimo standartai, o pilietinis ugdymas yra perkeltas į švietimo politikos lygmenį.

„Daugelyje regionų pradėtos rengti tikslinės švietimo programos, ir ne tik mokytojų iniciatyva. Tai – taip pat nauja tendencija“, – sako ji.

Dėl to visos šalies mastu vyksta mokytojų kvalifikacijos kėlimas bei naujų mokytojų paruošimas, o moksleiviai, studentai ir kiti besimokantieji yra įtraukiami į įvairius projektus.

Tačiau, pasak T. Bolotinos, pilietinio švietimo srityje dar turi būti atlikta daug darbų, vienas kurių – suvienodinti pilietinio švietimo sąvoką.

„Egzistuoja skirtingas suvokimas, kas yra pilietinis ugdymas. Rusijoje pilietinis ugdymas dažnai yra vertinamas per patriotizmo principą. Kita vertus, patriotizmas taip pat yra įvairiai interpretuojamas, tad problema susiformuoja tuomet, kai patriotizmas yra suvokiamas kaip karinis patriotizmas. Dažnai, kai kalbama apie pilietį, jis iškart yra įvardijamas patriotu ir gali imti formuotis įvairūs kariniai patriotiniai klubai ir panašiai“, – dėsto p. Bolotina.

Ukraina – pilietinė visuomenė formuojasi lėtai

Ukrainos švietimo ministerijos atstovė Raisa Jevtušenko sako, jog po Sovietų Sąjungos žlugimo dar praėjo

nepakankamai laiko susiformuoti stipriai pilietinei visuomenei.

„Pati svarbiausia problema yra pilietinės visuomenės formavimasis apskritai, todėl, kad visi mes gyvenome Sovietų Sąjungoje, kur buvo vienintelė teisinga komunistų partijos nuomonė ir viskas buvo struktūruota ir vykdoma pagal instrukcijas. Dabar mums gana sudėtinga suformuoti pilietinę visuomenę, todėl, kad per dešimt ar dvidešimt metų tai neįvyksta“, – aiškina R. Jevtušenko.

Jos teigimu, šiuo metu didžiausias dėmesys pilietinio švietimo srityje yra skiriamas mokyklinio amžiaus vaikams, nes vyresni gyventojai turi savo įsitikinimus, kuriuos sudėtinga pakeisti.

Be to, Ukrainoje pilietinis švietimas, kaip ir Europos Sąjungos valstybėse, yra siejamas su tolerancijos ugdymu ir daugiakultūriškumo skatinimu.

„Jungtinėje Karalystėje ar Norvegijoje tolerancija skatinama atvykstančių naujų šalies gyventojų atžvilgiu, o Ukrainoje daugiakultūriška visuomenė formavosi šimtmečius. Mūsų valstybėje nuo XII–XVI amžių gyvena labai daug armėnų, kurie turi savo bendruomenes ir neasimilijuojasi, taip pat įsikūrę lenkų, bulgarų, graikų, romų. Ukrainai daugiakultūriškumo formavimas tolerantiškoje visuomenėje – pirmiausia yra tolerancijos ugdymas tautinėms mažumoms“, – pasakoja R. Jevtušenko.

Kartu norima padidinti žmonių susidomėjimą šalies politiniu gyvenimu ir paskatinti juos veikti, nes dažnai žmonės mano, jog nuo jų ir taip niekas nepriklauso.

„Ukrainoje yra toks priežodis: „Mano namas iš krašto, aš nieko nežinau“. Tarsi kai valdžia ką nors nusprendžia, žmonės nori, kad būtų geriau, bet kartu yra nihilizmas, kad geriau niekur nesikišti, nieko nedaryti, bet reikalauti, kad valdžia dirbtų. Praėjusiuose rinkimuose dalyvavo labai mažai žmonių, todėl mes dirbame ir šia kryptimi“, – sako ji.

Armėnija – pilietiniam švietimui trūksta finansavimo

Armėnijos švietimo ministerijos atstovas Nerses Gevorgyan sako, kad šalies švietimo srityje vyksta daug reformų, pavyzdžiui, peržiūrimos švietimo programos, siekiant pilietinį ugdymą integruoti į kitus dalykus.

„Mes stengiamės integruoti pilietinį ugdymą į kitus dalykus, kad demokratinis ugdymas taptų tarpdisciplininis. Antra tendencija yra mokytojų perkvalifikavimas, nes įvedami nauji dalykai ir nauji dėstymo metodai. Tiesa, nors analogiškos reformos vyksta ne tik bendrojo lavinimo mokyklose, bet ir universitetuose, susiduriame su tuo, kad perkvalifikuoti universitetų profesorius yra pakankamai sudėtinga“, – dėsto jis.

Ir nors dažnai pilietinis švietimas yra įgyvendinamas per socialines partnerystes, didžiausia nevyriausybių organizacijų, neformalaus mokymosi problema išlieka lėšų stygius.

„Visur yra viena didelė problema – tai nėra reikiamų resursų mokytojams parengti, reformoms. Biudžetinių išteklių tam niekada nepakanka“, – sako N. Gevorgyan.

Armėnijos švietimo ministerijos atstovas Nerses Gevorgyan

Kuo naudingas Andragogo veiklos aprašas

Ugdymo plėtotės centras kartu su edukologijos ekspertų grupe parengė Andragogo veiklos aprašo projektą, kuris apibrėžia svarbiausias suaugusiųjų mokytojo veiklas, tikslus ir uždavinius bei kitus pagrindinius kvalifikacinius reikalavimus. Tai, kuo aprašas gali būti naudingas suaugusiųjų švietimo srityje dirbantiems specialistams, pasakoja Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo studijų centro vedėja dr. Giedra Marija Linkaitytė.

Kokia yra andragogo veiklos aprašo reikšmė šiuo metu?

„Pirmiausia norėčiau paaiškinti, dėl ko suaugusiųjų švietimo politikos lygmenyje atėjo laikas kalbėti apie andragoginę veiklą, o po to – kam reikalingi bet kokios profesinės veiklos aprašai. Andragoginės veiklos apibūdinimo svarba išryškėja mokymosi visą gyvenimą kontekste, nes suaugusiųjų mokymuisi pradedama skirti vis daugiau dėmesio. Anksčiau suaugusiųjų švietimas buvo suprantamas kaip suaugusiųjų lavinimas, todėl jis gretinamas su vaikų ir jaunimo švietimu,

kuris remiasi pedagogikos principais. Šiuolaikiniame nuolatinė kaita pasižyminčiame socialiniame gyvenime suaugusiųjų švietimas, ypač neformalusis, įgauna vis platesnį mastą. Suaugusiųjų mokymosi galimybių kūrimas perduodamas įvairioms savišvietos sąlygas sudarančioms įstaigoms ir organizacijoms, kuriami konsultaciniai pagalbos centrai, atsiranda vis naujų suaugusiesiems skirtų mokymosi paslaugų. Kartu ryškėja suaugusiųjų mokymosi specifiniai bruožai: skirtinga jų sukaupta praktinė patirtis ir mokymosi poreikius lemiantys motyvai. Suaugusiųjų mokymosi praktikoje vis dažniau atskiriami

pedagoginiai ir andragoginiai mokymosi organizavimo principai. Be to, rengiami specialistai, Lietuvoje tai vyksta jau nuo 1998 metų. Taip andragoginė veikla palaipsniui įgyja visus profesinei veiklai būdingus bruožus, skiriančius ją nuo pedagoginės veiklos. Ryškėja naujos – andragogo – švietimo profesijos poreikis. Būtent šiai profesijai apibūdinti ir skiriama aprašo, apie kurį kalbame, pirmoji dalis. Na o Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą (ES) ir išsiplėtus įsadarbinimo veiklos galimybėms į visas šios ES šalis, pradėta kurti vieninga kvalifikacijų pripažinimo sistema, kuri Lietuvoje jau įteisinta 2011 metais. Ši sistema numato, kad kiekviena profesinė veikla gali būti įteisinta pagal jos apraše numatytus šios veiklos požymius.

Sustiprinti andragogo veiklos reglamentavimą ir profesijos prestižą buvo ir nuosekli pastarojo keleto metų Europos Komisijos pozicija, atspindėta suaugusiųjų švietimo veiksmų plane. Atliktas empirinis tyrimas parodė andragogo profesijos daugiaplaniškumą, tokia ji ir Lietuvoje.

Taigi andragoginės veiklos aprašas reikšmingas dvejopai – iš vienos pusės jame apibrėžiama kol kas Lietuvoje dar neįteisinta andragogo profesinė veikla, iš kitos pusės – pasirengiama šią veiklą įtraukti į Nacionalinę kvalifikacijų sąrangą.

Kuo šis aprašas gali būti naudingas?

„Iki šiol andragoginės veiklos ypatumai Lietuvoje nagrinėjami tik andragogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo srityje. Teisiniu požiūriu švietimo srityje dirbančių asmenų kvalifikacinės kategorijos nustatomos nepriklausomai nuo to, kokioje švietimo srityje – vaikų, jaunimo ar suaugusiųjų – organizuojami mokymosi procesai. Tai sukelia daug problemų dirbantiems suaugusiųjų mokymosi srityje, ypač neformaliojo mokymosi atvejais. Dirbant andragogų rengimo srityje susiduriama su vieningos andragogo kompetencijų sistemos poreikiu rengiant studijų bei kvalifikacijų pripažinimo dokumentus. Andragogo veiklos aprašas padėtų išspręsti šias problemas, nes jame, greta principinio andragogo kompetencijų sąrašo, pateikiami atestacijos ir kvalifikacijos tobulinimosi nuostatų projektai“.

Kokie yra svarbiausi aprašo elementai?

„Jie yra trys: kompetencijų sąrašas ir atestacijos bei kvalifikacijos tobulinimo nuostatų projektai. Andragogo kompetencijų apraše svarbiausiu laikytinas šios profesinės veiklos išskaidymas į tris sritis: edukacinę, vadybinę ir tyrimų. Tuo būdu įteisinamos trys andragogo kompetencijos sritys, kuriose įvardijami šiose srityse veikiančiam andragogui būtini gebėjimai.

Atestacijos ir kvalifikacijos tobulinimo nuostatų projektuose įteisinti pagrindiniai andragogo profesinės veiklos vertinimo, kvalifikacijos pripažinimo ir jos tobulinimo principai“.

Kodėl Lietuvoje du dešimtmečius nebuvo andragogo veiklos aprašo?

„Tai nieko nuostabaus, Lietuva nėra atsiliekanti šioje srityje šalis. Mokymosi visą gyvenimą Memorandumas, kuriame aiškiai išryškėjo suaugusiųjų mokymosi plėtros tendencijos, buvo paskelbtas tik 2001 metais. Nemanau, kad suaugusiųjų švietimas buvo ryškiai matomu politiniu prioritetu, todėl reikia laiko, kad ši sritis būtų geriau suvokiama, plėtojamos atskiros jos sudėtinės dalys. Gal kiek keisčiau šiame kontekste tai, kad Lietuvoje iki šiol nėra pilno pedagogo veiklos aprašo, suderinto su jį lydinčiais teisiniais aktais“.

Su kokiais sunkumais susidūrėte rengdami andragogo veiklos aprašą?

„Tai buvo kūrybinis darbas, pareikalavęs ne tik šio aprašo rengėjų, bet ir kolegų, dirbančių suaugusiųjų švietimo ir kvalifikacijų pripažinimo srityje, pastangų. Andragogo profesinės veiklos aprašą rengusioje komandoje, be manęs, dar dirbo andragogės Lineta Žilinskaitė, Dangira Lukšytė ir profesinio rengimo specialistė Živilė Navikienė. Aktyviai talkino ministerijos specialistai. Aprašo pirmasis variantas buvo svarstomas trijose viešose konsultacijose. Pirmoje jo nuostatos buvo derinamos su suaugusiųjų švietimo srityje

dirbančiais praktikais, antroje – su Kvalifikacijų sąrangos specialistais ir politikais, trečioje – su andragogų rengimu besirūpinančiais aukštųjų mokyklų dėstytojais. Galutinis aprašo variantas buvo pristatytas konferencijoje, kurioje dalyvavo andragogo profesiniu aprašu suinteresuoti suaugusiųjų švietėjai.

Nuomones ir požiūrius suderinti nebuvo sudėtinga, nes visi buvo nusiteikę geranoriškai ir pripažino, kad andragogo veiklos aprašas bus naudingas visiems suaugusiųjų mokymosi sąlygas ir galimybes kuriantiems asmenims bei organizacijoms. Naudodamasi proga noriu padėkoti aktyviai aprašo projekto rengime dalyvavusiems kolegoms ir organizacijoms, ypač Klaipėdos universiteto andragogams ir jų vadovėms Rūtai Marijai Andriekienei ir Birutei Jatkauskienei, VDU atstovams Margaritai Tereševičienei, Audronei Allan, Vidmantui Tutliui, Lijanai Navickienei ir Vilmai Šlentnerienei. Už vertingus pasiūly-

mus aprašo rengėjų vardu dėkoju didele praktine patirtimi pasidalijusiems Irmui Spūdytei, Alfonsui Zverkai“.

Ar suaugusiųjų švietimo sferoje dar yra analogiškų dokumentų projektų stygius?

„Jau kalbėjau apie tai, kad Lietuvoje neturime teoriniu požiūriu pagrįsto ir įteisinto pedagogo veiklos aprašo. Yra išleistas švietimo ir mokslo ministro patvirtintas sąrašas, viename iš ES projektų yra parengtas analogiškas visais aspektais pagrįstas pedagogo veiklos aprašo analogas, tačiau pilno dokumentų komplekto kol kas nėra. Šiuo metu diskutuojama dėl naujos Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos. Galima tikėtis, kad artimiausioje ateityje, įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą strategijos programą, dvi pagrindinės profesijos – pedagogo ir andragogo – bus sugretintos“.

Valdyti asmeninius finansus yra mokymosi visą gyvenimą dalis

„Finansinius klausimus tenka spręsti visiems, nepaisant išsilavinimo, profesijos, užimamų pareigų ar gaunamo atlyginimo. Juos tenka valdyti kasdien visą gyvenimą, o finansų rinka yra viena iš sparčiausiai besikeičiančių sričių, ypač tokiose dar besivystančiose ekonomikos sistemose kaip Lietuva. Siekiant efektyviai valdyti asmeninius finansus, šia tema tenka domėtis ir ugdyti įgūdžius visą gyvenimą“, – mano „Swedbank“ Asmeninių finansų instituto vadovė Odeta Bložienė.

Pasak finansų ekspertės, itin specifinės asmeninių finansų srities būna aktualios skirtingais gyvenimo ciklo etapais. Pavyzdžiui, studijų ar nuosavo būsto finansavimo, kišenpinigių atžaloms klausimai ir panašiai.

„Iš bendresnio pobūdžio temų, kurios aktualios visą gyvenimą, išskirčiau mokesčių temą (nuo legalių pajamų

svarbos iki pajamų deklaravimo galimybių), ilgalaikį kaupimą ir finansų planavimą, gerovės užtikrinimą pensijoje, planuojat šeimos pagausėjimą ir panašiai“, – dėsto ji.

O. Bložienė primena, kad pastaraisiais metais atsirado itin daug priemonių ir informacijos šaltinių, sudarančių galimybių tiek sekti asmeninių finansų aktualijas, tiek gilinti

žinias ar ugdyti praktinius įgūdžius, tiek valdyti asmeninius finansus. Viena tokių priemonių yra Ugdymo plėtotės centro kartu su „Swedbank“ parengtas neformalaus suaugusiųjų mokymo(si) modulis „Finansinis suaugusiųjų švietimas“ bei jo pagrindu parengta garsinė knyga „Finansinio švietimo patarimai“.

Šiose knygose apžvelgiamos įvairios asmeninių finansų temos, pavyzdžiui, kas yra asmeniniai finansai, koks yra finansinis gyvenimo ciklas, kaip suderinti norus su poreikiais, kaip taupyti ir kaupti, sudaryti biudžetą, kaip investuoti, kada draustis, o kada – skolintis. Taip pat nagrinėjamos tokios temos kaip finansų valdymas dviese ir vaikų finansinė edukacija. Garsinę knygą norintieji gali pasiskolinti iš bibliotekų ar suaugusiųjų mokymo centrų. Dar daugiau galimybių gilinti žinias finansinėje srityje O. Bložienė mato galintiesiems bendrauti ir skaityti užsienio kalba.

„Tereikia pasirinkti individualią situaciją ir poreikius atitinkantį jų rinkinį“, – sako ji, tačiau ieškantiesiems informacijos lietuvių kalba siūlo apsilankyti interneto svetainėje www.manofinansai.lt ir sužinoti daugiau apie mokomąją medžiagą jaunimui ir suaugusiesiems, nuolatines paskaitas skirtingo amžiaus ir interesų auditorijoms, pranešimų skaitymą konferencijose bei seminaruose ir taip toliau.

„Norėtųsi atkreipti dėmesį, jog visko žinoti neįmanoma ir nebūtina. Finansškai raštingą vartotoją apibūdinau kaip gebantį identifikuoti ir vertinti savo finansinę situaciją bei tai darantį. Mokantį surasti, pasirinkti, vertinti bei pasinaudoti informacija, reikalinga finansiniams sprendimams priimti bei įvertinti ir prisiimti atsakomybę už tuos sprendimus“, – mano finansų ekspertė.

Finansinis švietimas – tai ir naudingi patarimai

Finansinio švietimo naudą, įsiklausius į pateikiamą informaciją, galima lengvai pritaikyti kasdieniniame gyvenime. Audio knygoje „Finansinio švietimo patarimai“ galima rasti įvairių reikalingų įžvalgų, vienos jų – kokie rinkodaros triukai yra naudojami parduotuvėse, kad paskatintų pirkėjus įsigyti kuo daugiau prekių (pavyzdžiui,

kodėl būtiniausios prekės, tokios kaip pienas, duona, mėsa ir daržovės, beveik visuomet yra parduotuvės gale).

„Taip daroma tam, kad atėję apsipirkti būtiniausių prekių, pereitume kiek įmanoma daugiau prekybinių skyrių ir galbūt susigundytume visiškai neplanuotais pirkiniais. Taip pat labai dažnai prekės, lentynose išdėliotos akių lygyje, yra brangiausios, o pačioje apačioje ir viršuje – pigiausios. Dar pereinami per visą parduotuvę būsimе viliojami įvairiomis nuolaidų, lojalumų ir prekių pristatymo akcijomis, – pasakojama audio knygoje. – Tačiau jeigu mes atsilaukėme visoms gudrybėms, dar mūsų laukia paskutinis išbandymas prie kasos, kur pridėliota įvairių smulkmenų – šokoladinių batonėlių, kramtomosios gumos; o vaikams suvilioti pačioje apačioje, kur joks suaugusysis nepastebės, padėta kokių nors niekučių. Bestovėdami eilėje susimokėti už prikrautus į krepšius pirkinius neturime daugiau j ką žiūrėti, tik į išdėstytas prekes, ir nenorime ginčytis su vaiku dėl jo užsigeistų prekių reikalingumo“.

Atsispirti siūlomoms pagundoms prekybos centre siūloma vadovaujantis sumanaus apsipirkimo principais: iš anksto pasiruošti pirminių sąrašą, žinoti, kas bus gaminama, ir nepirkti nereikalingų niekučių, pasitikrinti, kiek ir kokių produktų yra namie, kad papildomi pirkiniai netaptų pertekliniais ir nebūtų išmesti.

Be to, sudarius pirminių sąrašą patariama užsibrėžti, kiek pinigų bus išleidžiama, nes tai padės atsispirti spontaniškiems pirkiniais. Primenama, jog parduotuvėje patariama apsipirkti sparčiai, nes kuo ilgiau joje vaikščiojama, tuo labiau didėja tikimybė išleisti daugiau.

Taupymą taip pat skatina kainų palyginimas, tačiau svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad gamintojai dažnai sąmoningai prekių nepakuoja kiekiais, pavyzdžiui, po vieną kilogramą ar litrą, todėl patariama pasižiūrėti palyginamų kiekių kainų skirtumus.

„Neretai gamintojai, konkuruodami tarpusavyje, sumažina gaminių kiekius pakuotėje tam, kad parodytų vartotojams mažesnę kainą, tačiau labai dažnai tai būna

ne konkurencinis kainos pranašumas, o tik dar vienas rinkodaros triukas“, – pateikiamas dar vienas patarimas audio knygoje, raginantis palyginti kilogramų ar vieneto dėžutėje kainas.

Nepasiduoti pirkimo karštinei patariama ir per įvairius išpardavimus, kai pinigai išleidžiami siekiant sutaupyti.

„Ko vertas taupymas, kai per nuolaidų bumus išleidžiami šimtai litų, kad būtų sutaupyta pusšimtis. Nepaisydami mažų kainų, visuomet galvokite apie pirkinio panaudojimą,

ar tikrai reikia prisipirkti kad ir nebrangių, tačiau niekur nenaudojamų daiktų. Tai, kas pigu, nebūtinai reikalinga ir naudinga. Jeigu vis dėlto nepakanka valios išvengti spontaniškų pirkinių, tuomet pasiimkite tik tiek pinigų, kiek planuojate išleisti. Nepamirškite, kad retas prekybininkas įvairias nuolaidas ar akcijas skelbia norėdamas pagelbėti sudėtingoje finansinėje situacijoje atsidūrusiems pirkėjams. Pagrindinis jo tikslas yra parduoti ir gauti pelną, tuo tarpu mūsų kaip pirkėjų užduotis – kiek įmanoma racionaliau valdyti savo išlaidas ir iš kiekvieno išleisto lito gauti maksimalią naudą“, – pataria audio knygos autoriai.

Mokymosi patirtys ir motyvai

Įgyvendinant projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“, 2011 m. spalio–gruodžio mėnesiais 25 Lietuvos savivaldybėse buvo vykdomi neformaliojo suaugusiųjų švietimo mokymai pagal penkiolika programų. Iš viso juose dalyvavo daugiau kaip 1400 žmonių. Savo patirtimis bei įspūdžiais dalijasi keturi mokymų dalyviai.

Kuriant per mažai žinių nebūna

Apie meninio ugdymo mokymus sužinojau Druskininkų M. K. Čiurlionio meno mokykloje, nes mano hobis yra tautodailė – darau įvairius gaminius, dalyvauju parodose ir stengiuosi nepraleisti galimybės išgirsti naujos informacijos.

Rima Raubūnienė,
viešbučio administratorė,
Druskininkai

Manau, kad man labai pasisekė, jog dalyvavau Ugdymo plėtotės centro įgyvendinamame ir Europos socialinio fondo finansuojamame projekte „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“, nes sužinojau daug naudingos informacijos iš profesionalo.

Man kaip tautodailininkei naujomis sritimis meno istorijoje buvo šiuolaikinės dailės šakos, pavyzdžiui, instaliacija, akcija, happeningas (angl. – *happening* yra atsitikimas, įvykis). Nors per trumpą laiką nagrinėta daug tradicinio ir šiuolaikinio meno temų, buvo įdomu pasiklausyti tiek apie skulptūrą ir tapybą, tiek apie šiuolaikinių technologijų įtaką ir grafikos elementus dabarties mene, buvau sužavėta mūsų vadovės profesionalumu ir gebėjimu įdomiai perteikti informaciją ir gebėti užmegzti ryšį su grupe.

Be to, vadovė sukūrė tinkamą aplinką grupės nariams susidraugauti, galbūt vėliau kartu kurti – mes dirbome grupelėse, diskutavome, stebėjome vieni kitų darbą ir džiaugėmės vieni kitų idėjomis, atradimais. Dabar susitinkame, esame geri pažįstami ir, tikiuosi, bendrausime ateityje.

Užsiėmimai buvo dviejų tipų – teoriniai ir praktiniai, o dalyvaujantiems žmonėms buvo sudarytos galimybės susipažinti su juos dominančia sritimi, pavyzdžiui, tapyba ant šilko, keramika. Po paskutinio mūsų užsiėmimo vadovė Ona Akstinaitė-Subačienė suorganizavo darbų parodą.

Pasibaigus mokymams žinau, jog įgytą patirtį pritaikysiu – žinios apie spalvų derinius, tonus, planus, šviesą, šešėlius man pravers tobulinant savo kuriamus gaminius, tačiau jei vėliau atsirastų galimybė eiti į mokymus, tai daryčiau su malonumu.

Laisvalaikio stengiuosi tobulėti ir praturtinti savo žinias, nes toks žmogus ir sau, ir aplinkiniams yra įdomesnis. Pavyzdžiui, esu mokiusis audimo dviem technikomis, domiuosi netradicine medicina, norėčiau išmokti lenkų kalbos, nes gyvenu Druskininkuose ir dažnai sutinku turistų, į kurių klausimus norėčiau atsakyti bent šnekamąją jų kalba.

Aišku, ne kartą esu tobulinuisis ir profesinėje srityje, tad, ko gero, daugiau mokytis laisvalaikio pradėjau tuomet, kai supratau, kad žingeidumas išlieka domintis ne tik profesine sritimi, o vėliau pomėgiai tampa nuolatiniais hobiais.

Šiuo metu dirbu viešbučio administratore, tačiau esu dirbusi finansų ir apskaitos, renginių organizavimo ir socialinėje srityse, esu dalyvavusi įvairiuose seminaruose, kvalifikacijos kėlimo kursuose ir programose bei mokymuose profesinėje srityje. Tad žinau, jog jei žmogus nori, jis gali daug ką padaryti. O pastangas tobulėjant ir mokantis visuomet įprasmina rezultatas – nauji atradimai, kūriniai, ryšys su aplinkiniais, kai gali savo kolegoms ar draugams pasakoti, pavyzdžiui, apie meno sritį bei išmokti jų klausytis.

Juk svarbiausia – norėti, o tuomet bus lengva dalyvauti, domėtis ir tobulėti, nes visa tai žmogui reikalinga.

Gailina Krakauskienė,
logopedė, specialioji pedagogė,
Marijampolė

Laisvalaikio mokausi anglų kalbos

Ne paslaptis, kad dabar anglų kalbos visiems labai reikia: dažniau išvažiuojame, atvyksta svečių ir pas mus, o kad kiekvieną kartą nesijaustum bejėgiu arba nebyliu, reikia mokėti kalbų, dažniausiai – anglų kalbos.

Mokykloje ir vėliau mano pirmoji užsienio kalba buvo rusų, ją iki šiol moku labai gerai, o antra – vokiečių. Manau, kad mielai pagilinčiau ir vokiečių kalbos žinias. Tačiau pastebėjau, jog šių kalbų nepakanka norint bendrauti, ir išsėkčiau tikslą mokytis trečios užsienio kalbos bei dalyvauti projekte „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra sutei-

kiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“.

Aišku, kol kas mokausi bendravimo pagrindų, bet, tikiuosi, vieną dieną galėsiu šia kalba skaityti literatūrą – planuoju nuolat gilinti įgytas žinias.

Svarbu ir tai, kad dalyvaujant mokymuose ne tik išmoksti naujų dalykų, bet ir susipažįsti su naujais žmonėmis, linksmi ir prasmingai praleidi laiką.

Be to, anglų kalbos lektorė neapsiribojo vien kalbos žiniomis: daugiau sužinojome apie anglų gyvenimo būdo ypatumus, bendravimą, lankytinas vietas. Tai buvo tarsi įvadas į užsienio kultūrą ir ne mažiau įdomu bei nauja.

Šie mokymai atitiko mano lūkesčius, nuosekliai ir aiškiai pradėjau mokytis sudėtingos užsienio kalbos – esu labai patenkinta, kad ėmiausi šio iššūkio.

Domiuosi ir kitomis kalbomis: norėčiau mokytis italų, ispanų, tik gaila, kad mūsų mieste tam nėra daug galimybių. Taip pat mielai lankyčiau paskaitas apie meno ar mados istoriją – šie dalykai mane žavi.

Galiu drąsiai teigti: stengiuosi mokytis nuolat. Prieš keletą metų Marijampolės kolegijos kvalifikacijos kėlimo centre baigiau vokiečių kalbos gilinimo kursą, tobulinausi kompiuterinių įgūdžių srityje. Todėl sakau, kad mokytis reikia nuolat – taip ir gyvenu. Aišku, mokausi ne tik savo malonumui – tobulinuosi ir profesinėje srityje.

Esu logopedė, specialioji pedagogė, ir ši profesija reikalauja ne tik specialybės žinių, pavyzdžiui, pedagogikos, bet ir psichologinio tvirtumo, išradingumo ir komunikacinių įgūdžių.

Turbūt ne vienas mokytojas sutiks su manimi, jog darbas su vaikais ypatingas tuo, kad kiekvieną dieną laukia nauji iššūkiai, o moksleivių pasiekimai neretai yra susiję su jų sudominimu.

Todėl, manau, mano mokymasis laisvalaikio leidžia praturtinti kasdienį darbą, padėti vaikams įdomiau išmokti naujų dalykų, o mano patarimas planuojantiems tobulėti: svarbiausia – norėti mokytis.

Domiuosi technologijomis laisvalaikio ir darbui

Kai sužinojau apie planuojamus mokymus, galėjau rinktis iš trijų kursų: švietimo media formomis, suaugusiųjų meninio ugdymo ir teisinio raštingumo, tačiau pirmasis dalykas mane sudomino labiausiai, nes manau, kad šias žinias galima pritaikyti daugeliu atvejų.

Juozas Pocius,
biologijos mokytojas,
Kelmė

Per projekto mokymus sužinojau naujų dalykų: teko dirbti su nuotraukų redagavimo programa „Photoshop“, piešimo programa „CorelDraw“ ir kitomis programomis, kuriomis galima apdoroti skaitmeninę medžiagą. Kursuose, kad būtų operatyviau, bendravome per sukurta grupę elektroninėje erdvėje, į kurią dėstytojas atsiųsdavo pranešimus. Be to, į užsiėmimus buvo atvažiavęs kviestinis dėstytojas – Šiaulių fotografas Rolandas Parafinavičius.

Baigiamajam atsiskaitymui kiekvienas grupės narys gavo po atskirą užduotį, pavyzdžiui, vienam teko paruošti skelbimą, kitam – plakatą, tai buvo tarsi egzaminas. Pasibaigus kursui galiu pasakyti, kad gautas žinias pritaikysiu. Gavau ir dalimosios medžiagos apie meninį dizainą, spalvas, kurią vėliau pasiskaitęs panaudosiu kurdamas pateiktis ar siužetus.

Tai buvo pirmieji mokymai, kuriuose dalyvavau siekdamas daugiau sužinoti ir išmokti apie filmavimo techniką. Tiesa, anksčiau esu lankęs standartinius kompiuterio raštingumo kursus.

Nuo 2010 m. kovo iki 2011 m. sausio dalyvavau profesorius Kęstučio Masiulio paskaitų cikle ir išklisiau paskaitas

temomis „Viešojo valdymo naujovė: administravimą keičia vadyba“, „Strateginis valdymas“, „Pokyčių valdymas“, „Personalo vadyba“, „Laiko valdymas“ bei „Įtakojimas ir manipuliavimas“. Tai taip pat buvo nemokamos paskaitos, į kurias ateidavo nemažai klausytojų.

Savarankiškai esu mokęsis esperanto kalbos, kurios pagrindus įgijau mokydamasis universitete, kiekvieną dieną į elektroninio pašto dėžutę gaudamas po vieną žodį išmokti. Dabar, kai turiu daug darbo, šeimą, šį mokymąsi atidėjau. Jei ateityje pasitaikys galimybė vėl dalyvauti mokymuose, norėčiau pagilinti žinias teisės srityje, nes ją domėjausi ir studijuodamas.

Dirbu biologijos mokytoju, tad tobulintis man reikia nuolat. Mokiniamis temas dažnai pristatau naudodamas pateiktis, o jas reikia padaryti įdomias. Taip, naudodamas informacines technologijas, fotografavimą, filmavimą, tikiuosi atitraukti vaikus nuo kompiuterių, paskatinti domėtis gamta.

Laisvalaikiu, daugiau nei 15 metų su pertraukomis, stebiu gamtą, registruoju atmosferos slėgį, kritulius, temperatūrą ir kitus duomenis, kuriuos ketinu perkelti į kompiuterinę programą ir apdoroti taip, kad matytųsi dėsningumai. Aišku, dabar jie matyti ir popieriaus lapuose, galiu iš jų padaryti mažas išvadas, bet technologijos padėtų išvelgti daugiau.

Manau, kad mokytis reikia nuolat, nes jei smegenys ar bet kuris kitas organas nedirbs, praras savo funkciją. O pradėti mokytis galima bet kada ir nebūtina tam lankyti paskaitas – juk pasimokyti galima ir iš peržiūrėto filmo, spektaklio ar parodos.

Antra vertus, galioja taisyklė, jog jeigu mažai žinai, tai mažai ir nežinai, o kai įgyji daugiau žinių bet kokioje srityje, atrodo, jog nežinai dar daugiau dalykų, nes suvokimas tampa platesnis, interesų spektras padidėja. Todėl esu už mokymąsi visą gyvenimą.

Sveikos gyvensenos mokymai kūnui ir protui

Šiomet pavasarį išėjau į pensiją ir supratau – reikia su-siimti dėl savęs, dėl sveikatos ir pradėti mokytis. Labai apsidžiaugiau radusi skelbimą, jog kviečiama nemokamai dalyvauti sveikos gyvensenos mokymuose, nes juk svarbu

*Julija Gauliuvienė,
pensininkė,
Klaipėda*

ne tik žinios, bet ir bendravimas, galimybė pasidalinti patarimais, dėl to kuo greičiau registravausi.

Mokymai paliko puikių įspūdžių: pasisekė, nes vadovė buvo labai gera, įdomiai dėstė bei viską praktiškai rodė, kai mokėmės ir apie vaistažoles, ir apie sveiką maistą. Be to, užsiėmimams ruošdavomės ir mes – teko paieškoti retesnių sveikuoliškų receptų, pavyzdžiui, pagal regionus, nes nors čia ir Klaipėda, vis tiek žmonės yra suvažiavę iš toliau, tad atnešdavome ką sveikuoliško patys pagaminę.

Imdavomės iniciatyvos, iš įdomesnių dalykų teko ruošti sveikuolišką arbatą moterims, kiti pasakojo, kaip iš sojų pupelių gaminti pieną, sojų varškę ir sūrius, be to, mokytoja nuolat mums atnešdavo visokių receptų, o ir mes vis pagalvodavome, kaip galime nustebinti – štai jaunimas buvo linkęs sveikuoliškų pyragų atnešti.

Mokymuose sutikau bendraminčių, su kuriais ėjome jogos, „Pilatės“ ir kvėpavimo pratimų žiūrėti. Kai pamatai, kas tai yra per dalykai, apie tai papasakoja daugiau, atsiranda ir noras lankyti. Tik gaila, kad kol kas negaliu visų pratimų daryti – pradėjau lankyti sveikos gyvensenos mokymus lūžusia ranka. Vos tik ji išgis, būtinai eisiu į jogą, namuose jau pradėjau mokytis daryti pratimus.

Apskritai vyresni žmonės labai nori mokytis – aš pati lankau Klaipėdos senjorams skirtą Trečiojo amžiaus universiteto Sveikatos fakultetą ir vis laukiu kokio skelbimo, kad galėčiau dar kur sudalyvauti. Domiuosi viskuo, perku laikraščius ir

žurnalus, knygas, bet, aišku, kai esi vyresnis, sveikatai vis tiek daugiau dėmesio skiri, nes aktualu sveikiau gyventi. Kol esi jaunesnis, valgai, kas pakliūva, ritmo nesilaikai dirbdamas, o vėliau norisi geriau jaustis, todėl daugiau ir domiuosi. Tiesa, dar norėčiau išmokti naudotis kompiuteriu, tik, gaila, nerandu kaip.

Anksčiau, kai dirbau kepėja konditere, į mokymus neidavau, nes nors ir norėdavau, tiesiog neįmanoma buvo nuolat lankyti – darbo grafikas keisdavosi, vakare būdavau per daug pavargusi, o lankyti ir praleisti užsiėmimų aš nemėgstu. Tačiau dabar, kai turiu laiko, stengiuosi nueiti į visus užsiėmimus.

Aišku, į užsiėmimus skubu ne tik žinių – norisi pabendrauti su skirtingo amžiaus žmonėmis, sutikti naujų pažįstamų, gyventi aktyviai ir įdomiai, nes sėdėdamas vienas namuose žmogus aptingsta, apkerpėja, vis prisibijo, galvoja, kad jis kvailas, ko nors naujo nesupras.

Tačiau dabar, turėdama mokymosi patirties, galiu pasakyti, kad viskas yra lengva, tik reikia pradėti, todėl palinkėčiau sėdintiesiems namuose ir nedirįstantiesiems eiti į kokius užsiėmimus išdrįsti ir patirti, kaip tai yra smagu. O kai nuotaika geresnė, tai ir sveikata geresnė.

Antropologas Donatas Brandišauskas sako, jog būti mokslininku – reiškia mokytis visą gyvenimą

Vilniaus universiteto Orientalistikos centro docentas, Jungtinės Karalystės Aberdyno universitete socialinės antropologijos daktaro laipsnį įgijęs Šiaurės tautų tyrinėtojas Donatas Brandišauskas „Suaugusiųjų švietimui“ papasakojo, ką reiškia būti mokslininku.

„Aš esu Sibiro tyrinėtojas, studijuojau šio regiono vietos gyventojus – autochtonus. Jie yra neskaitlingos tautos, Sibiro aborigenai, kurie daugeliu atvejų yra labai susiję su elnių auginimu, medžiokle, žvejyba ir panašiomis praktikomis“, – trumpai savo veiklą apibūdina D. Brandišauskas.

Tam, kad galėtų gilintis į Sibiro autochtonų gyvenimo būdą, D. Brandišauskas taigoje iš viso yra gyvenęs apie 19 mėnesių, kurių didžiąją dalį, taip pat kaip ir vietos gyventojai evenkai, ganė elnius, medžiojo, dirbo namų ūkio darbus.

„Mano disertacijos metodas buvo dalyvaujantis stebėjimas – jeigu nori pamatyti, kaip žmonės gyvena, turi viską daryti, ką jie daro. Tai nėra vien tik stebėjimas, tai – naujų įgūdžių mokymasis, integracija ir įsitraukimas į giminystės ryšius, nes neretai tyrinėtojai yra

įsūnijami arba įdukrinami bei taip tampa tos giminystės ryšių dalimi ir gauna tam tikrą prieigą prie žinių“, – pasakoja mokslininkas.

Todėl tyrėjui kurį laiką kasdienybė buvo gyvenimas su elnių augintojais brezentinėje palapinėje, šildomoje skardine krosnele, bei kas 6 savaites kelionė ir kūrimasis naujoje stovykloje.

Elnių banda

„Mes ganėme 500 elnių, kurių savininkai buvo grupė evenkų, o svarbiausi iš jų – mama ir du broliai. Jie yra paskutiniai elnių augintojai šiame dideliame regione“, – dėsto D. Brandišauskas ir pradeda pasakoti šių pokyčių priežastis.

Anot jo, prieš karą kiekviena evenkų šeima turėjo elnių ir juos naudojo kaip transporto priemonę: perveždavo mantą, sumedžiotus gyvūnus, tačiau mėšai jų nepjaudavo. Elniai taigoje buvo kaip arkliai Lietuvoje.

„Bet, sovietams atėjus, evenkai buvo varomi į kolūkius, o elniai – konfiskuoti ir suvaryti į krūvą. Ganyti elnius buvo įdarbinami išskirtinai vyrai, o moterys verčiamos gyventi kaimuose sėsliai, kad nebūtų klajoklių gyvenimo. Dėl to palaipsniui daugelyje evenkų šeimų žinių perdavimas nutrūko ir moterys prarado anksčiau turėtus pilnaverčių elnių augintojų, medžioklės ir nesėslaus gyvenimo įgūdžius“, – pasakoja mokslininkas.

Taip kartu su evenkų gyvenimo būdo pasikeitimais palaipsniui sunyko elnių auginimo papročiai, tačiau pokyčiai vyko ne tik Sovietų Sąjungos taigoje, bet ir Šiaurės Amerikoje.

„Šiaurėje problemos yra labai panašios tiek Kanadoje, tiek Rusijoje. Panašios yra ir šio regiono tautų adaptacinės praktikos, pavyzdžiui, medžioklė yra vienu svarbiausių pragyvenimo šaltinių, be to, jos turi analogišką kolonijinę ir represijų patirtį, tad daugeliu atvejų galima palyginti jų požiūrį į aplinką, santykius su kraštovaizdžiu, gyvūnų sampratą ir taip toliau. Man neišvengiamai teko lankytis

Evenkų kasdienybė

Kanados ir JAV Šiaurėje, nes tam, kad galėtum pažinti žmones ir jų kasdieninį gyvenimo ritmą, turi pažvelgti jų akimis į aplinką“, – dėsto D. Brandišauskas, Šiaurės Amerikoje pažintiniais tikslais apie mėnesį gyvenęs JAV Aliaskos bendruomenėje tarp inuitų, vėliau – Kanadoje tarp atapaskų.

Paklaustas, ar yra sudėtinga prisitaikyti prie bendruomenių, glaudžiau gyvenančių su gamta nei su civilizacija, mokslininkas neslepia – lengva nėra, bet tokia yra antropologo specialybė, kai turi vykti ir pažinti.

„Tai yra mokymasis visą gyvenimą, nes turi nuolat prisiderinti prie kiekvienos bendruomenės ir kiekvienai kultūrai reikalingi vis kiti įgūdžiai. Turistai gali stebėti per atstumą ir išlikti turistais, bet jei tu nori tyrinėti kitą kultūrą, vyksta ir tavo identiteto pokytis, iš naujo permąstai savo nuostatas, nes iš tavęs, priešingai nei iš turistų, reikalaujama pokyčių“, – sako antropologas.

Jis pateikia pavyzdį: „Lietuvoje atėjus į svečius reikia nusiauti batus, o Vokietijoje tai nedaroma, kultūrinių skirtumų yra ir su taigos autochtonais. Kartais tavo klaida gali lemti visos savaitės žmonių medžioklės nesėkmę ir dėl to jie gali rimtai ant tavęs supykti ir bartis“.

Tačiau D. Brandišauskas daro išvadą, jog nors kartais ir yra buvę sunku, kito darbo sau neišsivaizduojąs.

„Aš negalėčiau būti bankininku, o bankininkas gal negalėtų dirbti mano darbo. Mane ši sritis domino nuo vaikystės, kai pradėjau skaityti knygas apie indėnus. Aišku, kartais būna ir labai sunku, kai pagalvoji, kokio velnio pasirinkai

paskui elnius vaikščioti, tačiau, antra vertus, turi išmokti naujų dalykų – kai esi įpratęs žvelgti į kompiuterio ekraną, mokaisi būti budrus ir visą juslumą atverti aplinkai, kad pamatytum, pajautum, išgirstum ir užuostum, o aplinką galėtum suvokti kaip visumą ir sugebėtum ten sėkmingai būti. Man tai darė ir tebedaro įspūdį“, – sako jis.

Tačiau antropologo darbas – toli gražu ne vien išvykos ir gyvenimas su mažiau pažįstamomis tautomis.

„Yra metas tyrinėti, yra metas rašyti. Negali vien tik keliauti. Ateina metas, kai turi atsisėsti ir rašyti, turi paruošti mokslinę produkciją, daryti prezentacijas, dalyvauti konferencijose ir išdiskutuoti surinktą medžiagą. Būna, kad žmonės po kelerių metų tyrinėjimo visą gyvenimą turi ką rašyti, tačiau aš tikiuosi ateityje dar turėti galimybių išvykoms, nors ir trumpesnėms“, – apie savo planus atvirauja tyrėjas.

O tam, kad rastų galimybių tyrinėti, elektroninio laiško parašyti nepakanka – reikia važiuoti į taigą ir ieškoti žmonių, kurie nori bendrauti, bei juos įtikinti, kad tyrėjas bus naudingas, t. y. nudirbs darbų, prisidės prie biudžeto, įsigilins ir kitiems galės papasakoti, kuo ypatingas kasdieninis evenkų gyvenimas.

Diena Šiaurėje

Keliamasi su aušra, kuriamas laužas, verdami pusryčiai ir arbata. Kava į kasdieninį evenkų gyvenimą dar neatėjo. Pusryčiams gali būti verdama sriuba iš briedžio mėsos arba su arbata valgomos keptos apvalios bandelės, vadinamos „lepioškėmis“.

Kai saulė pakyla aukščiau ir temperatūra pakyla, pradėdami įprasti dienos darbai – nešamas ledas iš upės vandeniui, pripjaunama malkų.

Jeigu neini į medžioklę – sėdi virti šunims, kurių yra 8–9, maisto, o jei išeini į medžioklę – visą dieną praleidi miškingoje taigoje, sekdamas pėdsakais, tikrindamas spąstus. Išėję medžioti vietiniai paprastai pasiima arbatos ir duonos, kad išalkus netektų gaišti daug laiko maistui gaminti.

Vakarop grįžę medžiotojai dar spėja pasiruošti malkų – nuversti po porą medžių, juos supjauti dvirankiu pjūklų, suskaldyti, ir tada gaminama vakarienė.

Naktį apie pavojus stovyklą įspėja šunys, pavyzdžiui, jei artinasi lokiai ar kiti įsibrovėliai.

Šiuolaikinė Šiaurė antropologo akimis

Dabar sunku rasti Šiaurėje žmonių, kurie yra nepriklausomi nuo valstybės, nuo globalaus pasaulio, kurie gyventų vien migruodami Taigoje. Sibire dar yra nemažai žmonių, kurie gyvena nomadinį arba klajoklių gyvenimą, o Šiaurės Amerikoje tokių žmonių beveik nebėra, jie jau penkiasdešimt metų gyvena sėsliai, yra parduotuvų, mokyklų, medicinos įstaigų, naudojamos technologijos.

Be to, tapę piliečiais vietos gyventojai įgijo turto, t. y. žemių, o su ja – ir teisių į naudingąsias iškasenas, todėl neturėtų stebinti, jog kai kuriose mokyklose yra ir baseinų. Tačiau tradicinės praktikos, pavyzdžiui, medžioklė ir žvejyba – nenutrūko. Viena vertus, gaunamas aukštos kokybės maistas, be to, ši veikla yra labai glaudžiai susijusi su vietinių gyventojų santykiu su kraštovaizdžiu, pasaulėžiūra ir identitetu. Aišku, medžiojama modernesniais būdais nei prieš penkiasdešimt metų – ne šunų kinkiniais, o motoriniais šešiaračiais, kurie, kai reikia, gali ir plaukti.

Analogiški procesai vyksta ir Rusijos Šiaurėje, kur taip pat tiesiami keliai, įvedamas mobilusis ryšys bei internetas, organizuojami rinkimai, o vietos gyventojai nors ir rengiasi tradiciniais drabužiais, kurie tokiam klimate yra nepamainomi, gali naudoti ir motorines sniego roges. Yra šeimų, kurios vengia ekonominių ryšių, pavyzdžiui, sąmoningai nekeičia dvirankių pjūklų benzininiais ir perka tik būtinus daiktus. Pajamų vietos gyventojai gali gauti patys parduodami labai vertinamą elnių mėsą ar šviežius ragus, kurie naudojami vaistams gaminti.

Atsitikus nelaimei, pagalbą galima išsikviesti radijo ryšiu, nes yra budintis sraigtasparnis ir gydytojas. Apskritai gyvenimas Taigoje yra sudėtingas ir ten visuomet pilna pavojų, pavyzdžiui, lokių, tačiau vietos gyventojai yra patyrę žmonės ir gerai orientuojasi taigoje.

Rusijos Šiaurėje dauguma žmonių kalba rusiškai, Šiaurės Amerikoje – angliškai, nors vietos tautos turi ir savo kalbų. Tačiau pastarosios palaipsniui nyksta visame regione.

Tautos Šiaurėje daugiausia yra negausios, nes žmonės gyvena iš taigos resursų ir vienoje vietoje daug žmonių negali koncentruotis, todėl negyvena didelėmis bendruomenėmis.

Pastebėjau, jog vakariečiai labai dažnai nori, kad vietos gyventojai būtų egzotiniai, tačiau tai – kolonijinis požiūris. Žmonės nenori būti vertinami kaip zoologijos sodo personažai ir renkasi patogesnę ir modernesnę gyvenimo būdą. Neretai šie žmonės yra marginalizuojami ir nustumiami į paribius, taip padidinama jų priklausomybė nuo rankiojimo ir medžioklės. Tam itin daug įtakos padarė taikyta agresyvi kolonijinė politika, kai buvo ardamos šeimos ir į internatus uždaromi vaikai. Su kolonijinės politikos sukeltomis problemomis kovojama iki šiol.

Medžioklės
akimirka

Naujovės suaugusiųjų mokymuisi.

Gidas po projektą

Besibaigiant projektui „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“, pristatomas šio projekto rezultatų gidas: naujos suaugusiųjų švietimo priemonės andragogams ir savarankiškam gyventojų mokymuisi bei vykdant projektą įgyvendinta žinių sklaida.

Per dvejus projekto metus buvo sukurta įvairių produktų, kurių dalis papildė besimokančiųjų bei jų mokytojų literatūros portfelį ir filmoteką, kiti orientuoti į įgūdžių kūrimą ir gerosios patirties plėtrą, taip pat projekto rezultatas – suaugusiųjų švietimo sistemai būtinas andragogo veiklos aprašas, kuris leidžia nustatyti suaugusiųjų mokytojo darbo specifiką ir pagrindinius kvalifikacinius reikalavimus.

Nacionalinis projektas „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“ įgyvendinamas nuo 2010 m. kovo 22 d., projektas finansuotas Europos socialinio fondo lėšomis.

Garsinės knygos ir literatūra

Naujove suaugusiųjų švietimo srityje galima vadinti sukurtas keturias garsines knygas, iš kurių galima mokytis asmeninių finansų tvarkymo pagrindų, pilietinio

dalyvavimo, sveikos gyvensenos ir saugaus eismo. Tai vienos pirmųjų besimokantiems suaugusiesiems skirtų garsinių knygų, kurios suteikia galimybę mokymąsi paversti neformaliu – jų klausytis galima važiuojant į darbą, sportuojant ar atliekant namų ruošos darbus.

Patogu, kad kiekvienos iš šių knygų turinys yra suskirstytas į paskaitas, kurias galima išklausti dalimis ir ne iš eilės.

Pavyzdžiui, garsinėje knygoje „Saugaus eismo patarimai“ pristatoma eismo sistema, šio proceso dalyvių psichologija, saugumo ir teisiniai eismo organizavimo aspektai, o „Sveikos gyvensenos patarimai“ supažindina su sveikos mitybos ir gyvenimo būdo principais, fizinės ir psichologinės sveikatos pagrindais bei pirmąją pagalbą. „Pilietinio dalyvavimo patarimų“ knygoje nagrinėjamos politikos, valdžios ir valstybės sąvokos, politinio dalyvavimo principai, ideologijos ir politinis spektras, tarptautinė politika bei Europos integracija, o garsinėje knygoje „Finansinio švietimo patarimai“ pristatomos

„Suaugusiųjų švietimo“ serijos garsinės knygos Nr. 21, 24, 23, 22

asmeninių finansų tvarkymo galimybes ir apžvelgiamos taupymo, kaupimo, investavimo, biudžeto sudarymo, vaikų finansinio švietimo ir kitos temos.

Iš šių knygų klausytojai gali sužinoti ne tik naudingų patarimų, bet ir išklausti apie kasdieniškai atrodančių dalykų mokslinį tyrinėjimą bei šios srities žinovus bei taip praplėsti savo akiratį ir imtis daugiau domėtis viena ar kita sritimi.

Be to, yra išleista švietimo vadybininkams bei suaugusiųjų mokymo proceso organizatoriams skirta knyga „Andragogikos studija: teorijos ir praktikos dermės paieškos“. Studiją parengė žinomos Lietuvos andragogės ir mokslininkės Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo studijų centro vadovė doc. dr. Giedra Marija Linkaitė ir dr. Asta Lapėnienė bei dr. Lineta Žilinskaitė.

Knygoje pristatomos mokymosi visą gyvenimą gairės, kurios leis skaitytojams nuosekliai susipažinti su suaugusiųjų švietimo ir mokymosi galimybių kūrimo principais. Autoriai, ruošdami leidinį, rėmėsi mokymosi visą gyvenimą idėja, suaugusiųjų mokymosi teorijomis, mokymų organizatorių ir besimokančiųjų patirtimis ir skaitytojų patogumui knygą sudarė iš dviejų dalių: teorinių įžvalgų ir suaugusiųjų mokymosi praktikos atvejų.

Šį leidinį ir garsines knygas susidomėjusieji gali rasti suaugusiųjų mokymo centrų, kolegijų ir universitetų bibliotekose, viešosiose bibliotekose.

Lietuviški mokomieji filmai

Vykdant projektą besimokantiems suaugusiesiems ir jų mokytojams sukurti ir pristatyti trys lietuviški mokomieji filmai: „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo formų įvairovė“, „Mokytis niekada nevėlu“ ir „Suaugusiųjų mokymosi mokyti ypatumai“.

Kiekvieno iš šių filmų tikslas – skirtingais būdais papildyti suaugusiųjų mokymo bei savarankiškų studijų turinį ir

paskatinti mokytis naujų kompetencijų, kiekvieno iš jų trukmė – šiek tiek daugiau nei trečdalis valandos.

Pavyzdžiui, filmas „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo formų įvairovė“ į vieną istoriją sujungia suaugusiųjų mokymosi istorijas bei jų mokymosi motyvus ir institucijų, teikiančių formaliojo bei neformaliojo mokymosi paslaugas, atstovų pasisakymus apie šios srities problematiką, tikslus ir iššūkius.

„Suaugusiųjų mokymosi mokytis ypatumai“ siekia žiūrovus supažindinti, kuo skiriasi suaugusiųjų mokymas nuo bendrojo lavinimo ar vaikų mokymo būdų. Filme pristatomi darbe su suaugusiais naudojami mokymo metodai, kuriuos pristato keturi žinomi šalies andragogai: Vilniaus edukologijos universiteto Etikos katedros lektorė Rasa Aškinytė pristatė „Ledlaužio“ metodą; Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidentas Arūnas Bėkšta dėstė, kaip naudoti metodą „Minčių lietus“; Vilniaus suaugusiųjų mokymo centro direktorė Natalija Kimso demonstravo, kaip naudojamas darbas grupėse; o Vilniaus edukologijos universiteto Filosofijos katedros vedėjas dr. Liutauras Degėsis išaiškino atvejo analizės pritaikymą suaugusiųjų mokyme.

Filme „Mokytis niekada nevėlu“ suaugusiuosius muzikos mokantis Darius Mockevičius papasakojo savo kasdieninio mokymosi istoriją. Filme atskleidžiama mokymosi formų ir galimybių įvairovė, prieinama daugeliui. Šiuo filmu atkreipiamas dėmesys į tai, kad mokymasis vyksta ne tik

sąmoningai, pavyzdžiui, skaitant mokomąją literatūrą, bet ir ruošiant maistą, skaitant spaudą, sportuojant ar laisvalaikį leidžiant su šeima.

Šie mokomieji filmai galėtų sudominti besimokančius suaugusiuosius, suaugusiųjų mokytojus, švietimo vadybininkus, suaugusiųjų švietimo institucijų administracijos darbuotojus bei visus kitus suaugusiųjų švietimui neabejingus asmenis. Susidomėjusieji edukacinių filmų gali ieškoti suaugusiųjų švietimo įstaigose.

100 radijo laidų

Nuo 2011 m. gruodžio iki šių metų kovo per radijo stotis „Zip FM“ ir „Pūkas“ buvo transliuojama 100 edukacinių radijo laidų „Mokytis niekada nevėlu“.

Klausytojai galėjo išgirsti laidų saugaus eismo, pilietinio švietimo, sveikos gyvensenos, neformalaus profesinio mokymo, verslumo ugdymo, meninio ugdymo, trečiojo amžiaus asmenų mokymo, teisinio raštingumo, tėvų švietimo, finansinio raštingumo temomis.

Radijo laidose komentarus įvairiais klausimais pateikė ekspertai bei žinomi visuomenės veikėjai. Pavyzdžiui, praktiniais namų ūkio apdailos ir remonto klausimais, skatinamas neformalųjį profesinį mokymąsi, konsultavo Lietuvos edukologijos universiteto docentas dr. Algimantas Rotmanas, o apie verslo pradžią, smulkaus verslo vyk-

dymą, mokesčius bei išskylančius organizacinius klausimus pasakojo VšĮ „Lietuvos Junior Achievement“ direktorius Eugenijus Savičius. Radijo laidose savo požiūriais bei mintimis dalijosi filosofas Liutauras Degėsis, kompozitorius Algirdas Klova, vaikų ir paauglių psichiatras Linas Slušnys, saugaus eismo ekspertas Vigilijus Sadauskas, gydytoja dietologė Jūratė Dobrovolskienė, „Swedbank“ Asmeninių finansų instituto vadovė Odeta Bložienė, teisės ekspertės Inga Kudinavičiūtė-Michailovienė, Egidija Stauskienė, advokatas Tomas Bogdanskis, politologas Vytautas Dumbliauskas bei daugelis kitų ekspertų, švietimo srities specialistų bei praktikų.

Iš viso kiekvienai temai buvo sukurta po dešimt radijo laidų, kurios pasirinktos atsižvelgiant į projekto metu sukurtus suaugusiųjų mokymo modulius. Taigi informaciją suaugusieji galėjo gauti ne tik dalyvaudami mokymuose, naudodami garsines knygas, bet ir klausydamiesi radijo.

Mokymai suaugusiesiems ir švietimo institucijų darbuotojams

Vykdam projektą ne mažiau svarbiu produktu tapo visoje Lietuvoje įgyvendinti mokymai andragogams, švietimo sistemos vadybininkams bei neformaliame mokyme norintiems dalyvauti suaugusiesiems.

Neformaliuose mokymuose pagal sukurtus 15 modulių iš viso dalyvavo daugiau kaip 1400 gyventojų, kurie gilino žinias finansų, neformalaus profesinio mokymo, teisinio raš-

tingumo, pilietinio švietimo, anglų kalbos, kompiuterinio raštingumo srityse, ugdė sveiką gyvenseną ir mokėsi daugybės kitų dalykų.

Nemokami mokymai gyventojams truko beveik tris mėnesius, o juose dalyvavusieji gavo tai įrodančius pažymėjimus. Mokymai vyko 25 savivaldybėse.

Taip pat organizuoti mokymai andragogams ir suaugusiųjų švietimo įstaigų vadybininkams, kuriuose dalyvavo apie 300 įvairių Lietuvos institucijų atstovų.

Ne mažiau svarbus ir projekte išplėtotas suaugusiųjų švietimo institucijų bendradarbiavimas bei užmegzti ryšiai su užsienio partneriais, siekiant semtis gerosios patirties. 2011 m. vyko suaugusiųjų mokytojų ir švietimo sektoriaus darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo vizitas į Suomiją – šalį, pirmaujančią Europos Sąjungoje pagal besimokančių suaugusiųjų kiekį. Apie idėjas, kaip galima pritaikyti Suomijos patirtį Lietuvoje, skaitykite kitame šio numerio straipsnyje „Lietuvos andragogai iš Suomijos grįžo su naujomis idėjomis“.

Reikia priminti ir tai, jog būtent per šį projektą buvo atlikta studija ir paruoštas andragogo veiklos aprašo projektas, kuris reglamentuoja, kuo ypatingas suaugusiųjų mokytojo darbas, kokie šios srities darbuotojui turi būti keliami reikalavimai ir kaip galima įvertinti andragogo kvalifikaciją. Tokia reglamentacija yra būtina, siekiant skatinti suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrą bei tolesnį jos tobulinimą, ir tikimasi, jog ateityje ji pasitarnaus andragogams ir švietimo institucijų darbuotojams.

Bendrujų kompetencijų mokymai

Tarp „Grundtvig“ geriausiųjų – ir tapybos mokymai senjorams

2011 m. geriausiu „Grundtvig“ mokymosi partnerystės projektu išrinktas Trakų Vokės bendruomenės kultūros centro įgyvendintas suaugusiųjų meninio švietimo projektas „Senjorų kūrybinė kelionė vizualaus meno horizontais“.

Dalyvaudami projekte dalyviai mokėsi tapyti, šiek tiek pramoko užsienio kalbos ir išsiaiškino, kaip nuotoliniu būdu gali palaikyti užmegztus ryšius su sutiktais tapymu besidominčiais kitų šalių suaugusiais. Iš viso buvo suorganizuoti trys tarptautiniai susitikimai-seminarai Varšuvoje, Vilniuje ir Budapešte.

Pirmiausia besimokantieji dalyviai buvo skatinami aktyviai leisti laisvalaikį ir pradėti kurti, t. y. tapyti.

Projekto dalyviai mokosi tapybos

„Svarbu pastūmėti žmogų visą gyvenimą mokytis. Kai vyresnio amžiaus žmogus, išėjęs iš aktyvaus socialinio gyvenimo, pamato, kad jis daug ką gali, kad jo rezervai neišnaudoti ir jis gali didžiulis, apima begalinis džiaugsmas tuo, ką darai“, – rašė projekto koordinatore Loreta Marcinkevičienė.

Todėl užsiėmimus stengiasi padaryti kuo patrauklesnius ir įdomesnius: mokymai vyko atvirose erdvėse, dalis jų –

užsienyje, o besimokančiuosius tapymo meno mokė profesionalūs menininkai.

„Projektas man padėjo susipažinti su kitomis kultūromis, naujais žmonėmis, įvairiomis tapymo technikomis, daug gavau iš šio tarptautinio susitikimo“, – pasakojo dalyvis Algirdas Kaščikas.

Tačiau projekto tikslinė grupė nebuvo vien mokymų dalyviai, bet ir meno instruktoriai ar vietinių kultūros centrų darbuotojai, kurie galėjo geriau pažinti kitų naudojamas mokymo praktikas, pasidalinti gerąja patirtimi ir padėti užmegzti partnerystę tarp Lenkijos, Lietuvos ir Vengrijos kultūros įstaigų.

„Per partnerių susitikimus instruktoriai galėjo pabendrauti ir papasakoti apie metodikas, naudojamas darbui su suaugusiais besimokančiais savo institucijose. Priėjome

prie bendros nuomonės, jog pasitikėjimo ugdymas, savo vertės pajutimas, naujų gabumų atradimas yra didžiausias projekto pasiekimas“, – sakė Vilniaus miesto savivaldybės Trakų Vokės bendruomenės kultūros centro kultūros vadybininkė Kristina Vaikšnoraite.

Susijusių kultūros įstaigų darbuotojams ir besimokantiems bendruomenių nariams buvo organizuojama ir daugiau seminarų, tai – kompiuterinio raštingumo bei anglų kalbos mokymai. Šių užsiėmimų tikslas – užtikrinti, jog vėliau dalyviai galės aktyviai dalyvauti internetinio puslapio-galerijos kūrime ir atnaujinime bei pristatyti per projekto plenerus sukurtus darbus.

Iš viso per projektą buvo sukurta 230 tapybos darbų, du internetiniai puslapiai ir po tris straipsnius bei eilėraščius. Juos galima pamatyti interneto svetainėje www.plengogh.eu.

„Projekto metu siekėme išvystyti kultūrinės veiklos projekto dalyviams, sudaryti galimybę įveikti kalbos ir kultūros barjerus, ugdyti pasitikėjimą savimi, dirbant tarptautinėse grupėse, skatinti aktyvesnį dalyvavimą“, – dėstė K. Vaikšnoraitė.

Pasak jos, projekto veiklos pasiteisino 100 proc., dalyviams pavyko ne tik realizuoti savo pomėgius ir susipažinti su bendraminčiais iš kitų šalių, bet ir įgyti naujų kompetencijų, kurios jiems yra naudingos ir kasdieniniame gyvenime.

Pavyzdžiui, išmokę dirbti kompiuteriu, dalis jų pradėjo naudotis socialiniais tinklais, išmoko, kaip susirasti naujausias žinias internetu ir pasirinkti reikalingą informaciją, be to, kai kurie nebeina į bankus mokėti už paslaugas, nes tai gali padaryti nuotoliniu būdu.

2011 m. lapkritį Švietimo mainų paramos fondas organizavo kasmetinę kokybiškiausių projektų apdovanojimų ceremoniją, kurioje buvo pagerbti sėkmingiausiai projektus įgyvendinę Mokymosi visą gyvenimą, „Nordplus“, „eTwinning“ ir kitų programų dalyviai.

Kūrybinės dirbtuvės

Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje kviečia į renginius

Sostinėje įsikūręs Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje kviečia besimokančius suaugusiuosius sužinoti apie Šiaurės šalių kultūrą ir mokymąsi per kasmet organizuojamus renginius ir jų ciklus bei kitas iniciatyvas. Be to, norintieji gali teikti paraiškas ir dalyvauti remiamose meno ir kultūros programose, pavyzdžiui, kuriant menininkų bendradarbiavimo tinklus ar vykstant į kūrybines keliones.

Šiomet Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje, kaip ir kasmet, tęs savo iniciatyvas su renginių ciklu „Antras antradienis“, projektu „Šiaurės šalių kino klubas“, filmoteka, Šiaurės šalių bibliotekos savaite ir kitais renginiais, parodomis, konferencijomis bei kitais projektais.

„Renginių ciklas „Antras antradienis“ yra vienas iš biuro renginių ciklų, vykstantis nuo 2006 metų kiekvieno mėnesio antrą antradienį. Renginiuose stengiamasi pažvelgti į kitokias Šiaurės šalis – kokiais naujais vardais, reiškiniais ir realijomis jos gali mums būti įdomios šiandien. Per ne vieną dešimtį surengtų renginių stengiamės parodyti Šiaurės šalis, kokių dar nepažįsta daugelis Lietuvos gyventojų. Kartu sudėjus, Šiaurės šalys apima labai didelį plotą, jame gyvena 25 milijonai gyventojų, šalys dengia net 8 laiko juostas, regione gausi kultūrinė, istorinė, antropologinė ir ekonominė įvairovė, todėl įdomių temų „Antro antradienio“ renginiams netrūko“, – pasakoja Šiaurės ministrų tarybos biuro Lietuvoje patarėjas informacijos klausimais Martynas Snieganas.

Šiomet šis renginių ciklas išgyvena transformaciją ir virsta renginių ir konferencijų ciklu „Klubas Norden“. Tačiau

Šiaurės ir Baltijos šalių dizaino parodos „16 žingsnių artyn“ atidarymas

keičiamas ne tik pavadinimas – planuojama, jog klausytojai išgirs daugiau akademinės ir aktualios informacijos.

„Klube didesnio dėmesio sulauks žinomi svečiai iš Šiaurės šalių, pripažinti pranešėjai ir aktualiausios akademinės kryptys. Pirmojo „Klubo Norden“ svečias vasarį – norvegų profesorius Iver B. Neumann su atvira paskaita „Šiaurietiškas identitetas ir jo sąsajos su Baltijos regionu“, – sako M. Snieganas.

Be to, pernai Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse keturiolikta, o Šiaurės šalyse – penkiolikta kartą buvo organizuota Šiaurės šalių bibliotekų savaitė, kur lankytojai galėjo, pavyzdžiui, pasiklausyti skaitymo.

„Tai tradicinė šviesos ir knygos šventė, primenanti mums senąją pasakojimų tradiciją, suteikianti progos vaikams ir suaugusiems susipažinti su Šiaurės šalių literatūros lobiais, kviečianti tamsiais vėlyvo rudens vakarais susiburti ir drauge persikelti į magišką knygų pasaulį“, – apie vykusius renginius rašoma biuro tinklalapyje.

Šiaurės šalis siūlo pažinti per kiną

Filmus mėgstančius gyventojus turėtų sudominti projektai „Šiaurės šalių kino klubas“ ir Šiaurės šalių filmoteka, kurių esmė – norintieji gali nemokamai žiūrėti šio regiono kūrėjų filmus kino teatruose ar juos skolintis ir peržiūrėti namie.

„Projektas „Šiaurės šalių kino klubas“ įgyvendinamas nuo 2004 metų. Salė užpildoma nuolat, su retomis išimtimis prieš didžiąsias metų šventes. Šiaurietiškas kinematografas Lietuvoje itin mėgstamas, žiūrovai užpildo ir „Scanorama“ festivalio kėdes, ir pavienių Šiaurės šalių filmų seansus. Pastarųjų neturime tiek jau daug, todėl „Šiaurės šalių kino klubas“ – puiki alternatyva kokybiško kino mylėtojams“, – projektą pristato M. Snieganas.

Nesuspėjusieji dalyvauti nemokamose filmo peržiūrose kino teatruose yra kviečiami atvykti į Vilniaus centre, Didžiojoje g. 5, įsikūrusį tarybos biurą, jame užsiregistruoti ir taip pat nemokamai pasiskolinti kelis filmus.

„Filmoteka oficialiai pradėjo veikti biure susikaupus dideliame kiekiui vaizdo medžiagos. Vėliau buvo nuspręsta

ją išplėsti ir paversti vieta, kur bet kuris žmogus, norintis pamatyti vieną ar kitą Šiaurės šalių filmą, gali atėjęs pasiskolinti jį ir peržiūrėti namuose.

Filmoteką labai mėgsta studentai. Atradę ją žmonės gali iš čia „neišbristi“ daug metų, nes filmų yra tikrai labai daug, jų nuolat papildoma, visas sąrašas paskelbtas mūsų tinklalapyje“, – pasakoja M. Snieganas.

Programos – norintiesiems sužinoti daugiau

Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje taip pat vykdo daugiau nei dešimt programų, skirtų įvairioms auditorijoms: nevyriausybinėms organizacijoms, švietimo institucijoms, meno ir kultūros srities darbuotojams ir šios srities mėgėjams bei profesionalams, meno rezidencijoms, taip pat verslo ar jaunimo organizacijoms.

Daugiau apie kiekvieną iš programų galima sužinoti Šiaurės ministrų tarybos tinklalapyje www.norden.lt, tačiau naudinga žinoti tai, kad paraiškas daugumai programų galima teikti daugiau nei vieną kartą per metus.

Programų tikslai yra įvairūs, tačiau svarbiausia tai, kad jais siekiama paskatinti Baltijos ir Šiaurės šalių gyventojų ir organizacijų bendradarbiavimą, padėti jiems pasidalinti naudinga patirtimi ir skatinti domėtis kaimyninių šalių kultūra, menu bei mokslu ir turiningai leisti laiką.

Teikiantieji paraiškas gali tikėtis gauti finansavimo vizitams, stažuotėms, praktikoms Šiaurės šalyse ar savo įgy-

Šiaurės ministrų tarybos biuro Lietuvoje direktorius
Bo Harald Tillberg

vendinamiems projektams, jei jie atitiks programų tikslus. Taip pat yra remiamos kultūrinės iniciatyvos ir renginiai.

Apie Šiaurės ministrų tarybą

Šiaurės ministrų taryba buvo įsteigta 1971 m. kaip Šiaurės šalių tarpvyriausbinio bendradarbiavimo forumas, kurio užduotis – užtikrinti geresnį Šiaurės šalių bendradarbiavimą, propaguoti šiaurietišką identitetą ir dirbti Šiaurės šalių interesų labui.

„1991 m. Šiaurės ministrų taryba įsteigė biurus Vilniuje, Rygoje ir Taline, 1995 m. – Sankt Peterburge, o 2006 m. – Kaliningrade. Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje buvo pirmoji po Nepriklausomybės atkūrimo mūsų šalyje atidaryta diplomatinė atstovybė, Vilniuje įsikūrusi anksčiau už užsienio valstybių ambasadas“, – pasakoja M. Snieganas.

Pasak jo, Šiaurės šalių bendradarbiavimo tikslas – remti bendrą Šiaurės šalių politiką tais atvejais, kai visų Šiaurės šalių bendros pastangos gali būti efektyvesnės už pavienės šalies darbo rezultatus. Tarybai pamečiui pirmininkauja kiekviena iš penkių Šiaurės šalių – t. y. Danijos, Islandijos, Norvegijos, Švedijos, Suomijos.

„Šiaurės šalių ministerijos dirba kartu svarstydamos klausimus, susijusius su darbo rinka, lyčių lygybe, kultūra, mokymu bei švietimu, mokslu, energetika, žemės ūkiu bei miškininkyste, aplinkosauga ir transportu. Numatydami bendrus darbo tikslus, Šiaurės šalių bendradarbiavimo ministrai pagrindinį dėmesį skyrė inovacijoms ir švietimui, gerovės politikai ir kultūrai, aplinkosaugai bei taupiam išteklių panaudojimui ir bendradarbiavimui su kaimyninėmis šalimis ir regionais“, – sako jis.

2010 m. Šiaurės ministrų tarybai pirmininkavo Danija, pernai – Suomija, o šiemet pirmininkauja Norvegija.

Filmo „Mokytis niekada nevėlu“ herojus Darius: pasižiūrėjau į gyvenimą kitaip

Vilniaus „Židinio“ suaugusiųjų gimnazijos menų mokytojas Darius Mockevičius sako, kad kuriant filmą „Mokytis niekada nevėlu“ gavo progą dar kartą įvertinti, kokią gyvenimo dalį užima mokymasis. Edukacinis filmas buvo kuriamas įgyvendinant projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“, o D. Mockevičius jame atliko pagrindinį vaidmenį.

„Kai pamačiau save dideliame ekrane, labai nenustebau, nes anksčiau yra tekę truputį filmuotis, tačiau filmo kūrimas buvo labai įdomi patirtis – tai daugiau dokumentinis filmas, iš anksto nereikėjo mokytis scenarijaus ar dialogų, tačiau turėjau progą apmąstyti, kaip mokausi kiekvieną dieną, ir atsakyti į filmavimo komandos užduodamus klausimus“, – prisiminęs filmavimą sako jis.

Suaugusiųsios mokantis Darius žino, kad mokytis jam nuolat reikia ne tik kad taptų geresniu mokytoju, bet ir pagerintų savo buitį ar laisvalaikį. Pavyzdžiui, internete jis sako ieškantis įdomesnių pratimų mankštai, įvairiausių naujienų ar receptų vakarienei.

„Vienas iš mokymosi pavyzdžių yra toks paprastas dalykas: važiuojant mašina klausyti radijo anglų kalba – taip tobulinamos anglų kalbos žinios, o grįžus namo, įsijungus internetą, įdomesnio maisto receptų ieškojimas ar domėjimasis sveika gyvensena taip pat yra mokymasis“, – mano mokytojas.

Pasak jo, jau įpročiu tapę tokie rutinos dalykai kaip ryte peržiūrėti laikraščius ir naujienas internete, o vakare paskaityti grožinės literatūros, kuriant filmą išryškėjo kaip mokymosi visą gyvenimą proceso dalis.

„Pats filmas mane įpareigojo pažiūrėti į gyvenimą kitaip ir atrasti naujų dalykų, naujų idėjų, kaip būtų galima gyventi ir kaip prabėga diena. Kartais kai kurie dalykai vyksta automatiškai ir supranti, kad taip pat mokaisi“, – sako jis.

Tačiau nauja patirtimi jis vadina filmo kūrimo proceso tęstinumą – esą buvo keista tai, kad beveik mėnesį teko filmuoti įvairias scenas, nors filmo trukmė – kiek daugiau nei trečdalis valandos.

„Nors filmo trukmė – tik dvidešimt minučių, teko filmuotis apie mėnesį, bet, aišku, ne kiekvieną dieną. Tai buvo netikėta. Ta pati scena po kelis ar daugiau kartų buvo filmuojama vienu kampu, vėliau bandoma kitu. Negalvojau, kad sukurti dvidešimties minučių filmą užtrunka tiek daug laiko“, – stebisi Darius.

Tačiau D. Mockevičius sako mielai sutiktų filmuotis dar kartą, jei atsirastų tokia galimybė.

„Mokymasis visą gyvenimą yra vienas iš mano gyvenimo tikslų, nes gyvenime šiuolaikinėje visuomenėje ir kiekvienam svarbu suspėti: turi viskuo domėtis, ne tik sėdėdamas kažkur paskaitoje ar universitete, o dalyvavimas kuriant filmą leido man sustoti ir įvertinti, ką ir kodėl da-

Darius Mockevičius ir gimnazijos ansamblis

rau, – sako jis. – Kiekvienas žmogus yra individas ir, sakyčiau, labai svarbu turėti pomėgį, nes žmogus – kaip ir medis, o geras medis turi turėti ne vieną, bet daug šakų“.

Apžvelgdamas savo darbotvarkę Darius mokymusi visą gyvenimą vadina ir įvairesnės ryto mankštos darymą, sveiką mitybą, grožinės literatūros skaitymą, namų apdailos darbus bei daugelį kitų kasdieninių dalykų.

„Mokymąsi visą gyvenimą pirmiausia suprantu kaip tobulėjimą. Mano atveju jis prasidėjo, kai atėjau dirbti į Vilniaus „Židinio“ suaugusiųjų gimnaziją, įsiskau į mokymąsi visą gyvenimą, nes tai yra vienas iš mūsų gimnazijos ir apskritai suaugusiųjų švietimo prioritetų. Buvo ir dabar vyksta įvairių projektų, kai galima mokytis amatų ar šokių – visa tai suteikia neformalus suaugusiųjų švietimas“, – mano mokytojas.

Paklaustas, iš kur semiasi entuziazmo laisvalaikio užsiimti papildomomis veiklomis ir spėja derinti šeimą ir darbą, D. Mockevičius sako, kad jį įkvėpia ypač aktyvi jo mama pensininkė.

„Mano mamai yra daugiau nei septyniasdešimt metų, bet ji vis dar mokosi, pavyzdžiui, dirbti kompiuteriu ir naudotis įvairiomis programomis. Gyvendama kaime ji subūrė pagyvenusių žmonių bendruomenę. Kai buvau jaunesnis, mano mama, muzikos mokytoja, skatino mane lankyti muzikos būrelius, vėliau pritarė iniciatyvai vyksti į įvairias ekspedicijas ir užrašinėti senolių dainuojamas lietuvių liaudies dainas“.

Pasak Dariaus, svarbu, kad požiūris į save neapsiribotų vien darbo srities išmanymu, specialybės žinojimu, bet reikia išsikelti ir daugiau asmeninių tikslų.

„Kiekvienas žmogus turėtų išsikelti tikslus, ką jis šiame gyvenime nori pasiekti, o mokytis niekada nevėlu, bet geriausia tai pradėti šiandien“, – linksmi paskutinius filmo motyvus primena jis.

Kuriant filmą dalyvavo ir profesionalių kūrėjų komanda. Filmų kūrybinė grupė – Arminas Jankauskas, Haroldas Klevinskas, Aleksas Matvejevas. Konsultacijas teikė Ričardas Totoraitis.

Trečiojo amžiaus universitetai: vadybos „spragos“ ir jų „lopymo“ galimybės

Lietuvoje, ko gero, pirmą kartą išsamiai tirtas Trečiojo amžiaus universitetų (TAU) veiklos vadybinis aspektas. 2011 metų spalio–lapkričio mėnesiais rengiant Magistro darbą Lietuvos edukologijos universitetui apklausta 500 įvairiuose šalies miestuose gyvenančių TAU klausytojų. Tyrimo ypatumas – įvairius TAU vadybinės veiklos aspektus išsamiai vertino šios paslaugos gavėjai. Straipsnyje skelbiami patys pirmieji apklausos rezultatai. Išsamesnis stebėtų tendencijų aptarimas planuojamas kitose publikacijose.

Europos Sąjungos valstybėse švietimo plėtra priklauso ne tik nuo gyventojų mentaliteto ir tradicijų, bet ir nuo bendros visai Europai švietimui keliamų iššūkių kaitos. Vienas svarbiausių dabarties iššūkių – švietimui, kaip ir kitoms viešosioms paslaugoms, galioja vadybos taisyklės. Kiekvienoje įstaigoje, organizacijoje svarbiausi yra žmonės, o švietimo įstaigos atveju – pedagoginiai ir nepedagoginiai darbuotojai. Kompetentingas, motyvuotas personalas našiu darbu pasiekia gerų rodiklių, keliančių organizacijos prestižą visuomenėje. Personalo tapimas kvalifikuotu priklauso ne tik nuo pačių darbuotojų pastangų, bet ir nuo tinkamo vadovo požiūrio į juos, jo vadybinių kompetencijų. Vadovui norint kokybiškai organizuoti ir atlikti darbą, būtina iš anksto nustatyti, kokį rezultatą norima gauti, kaip reikėtų organizuoti darbą, kaip motyvuoti ir kontroliuoti jo atlikimą. Etapai, kuriuos reikia nueiti iki išsikeltos tikslo pasiekimo, yra vadinami valdymo funkcijomis. Laikui bėgant valdymo technika tobulėjo, tačiau pagrindinės valdymo funkcijos iš esmės liko nepakitusios. Valdymą būtina suprasti kaip ciklą, susidedantį iš konkrečių vadybininko darbo sričių, vadinamų valdymo funkcijomis¹.

Valdymo procesas prasideda nuo vadybos, tačiau vieningai šio termino apibrėžti mokslinei literatūrai nepavyksta. Apibendrintai galima teigti, jog vadyba – valdymas, vadovavimas socialinėms grupėms, žmonėms, įvairaus tipo organizacijoms, įmonėms, įstaigoms, mokykloms ir t. t. 1 lentelėje pateikiami keli valdymo funkcijų pavyzdžiai. Švietimo vadybos turinį (tai, kuo užsiima organizacijos vadovai) nusako funkcijos, vaidmenys ir įgūdžiai, visą procesą suprantant kaip sisteminių veiklos atlikimo tvarką. Atsižvelgiant į tai, kad vadybos klausimus švietimo įstaigose sprendžia tų įstaigų vadovai, nereikėtų tapatinti personalo valdymo ir švietimo įstaigos pagrindinės veiklos funkcijų. Toliau straipsnyje remiamasi M. Meskono, M. Alberto ir F. Chedouri pasiūlyta keturių valdymo funkcijų samprata: pagrindinėmis valdymo procese vykdomomis funkcijomis laikomas planavimas, organizavimas, motyvacija ir kontrolė (1 pav.). Visos šios funkcijos yra labai svarbios, todėl tikslingiausia nagrinėti šį procesą kaip sisteminių tinklą, kurio dalys nėra atsiejamos viena nuo kitos. Siekiant išanalizuoti TAU (trečiojo amžiaus universitetų) sistemos vadybinį modelį, buvo pasirinktas kiekybinio

1 lentelė
Valdymo funkcijos

Autorius	Valdymo funkcijų klasifikavimas
1. A. Fajolis	1. Planavimas. 2. Organizavimas. 3. Vadovavimas. 4. Koordinavimas. 5. Kontrolė
2. L. Gjulkas	1. Planavimas. 2. Organizavimas. 3. Darbas su personalu. 4. Operatyvinis vadovavimas. 5. Koordinavimas. 6. Kontrolė ir atsiskaitomybė. 7. Biudžeto sudarymas
3. G.Kuncas, S. O'Donelas	1. Planavimas. 2. Organizavimas. 3. Vadovavimas. 4. Koordinavimas. 5. Kontrolė.
4. M. Meskonas, M. Albertas, F. Chedouri	1. Planavimas. 2. Organizavimas. 3. Motyvacija. 4. Kontrolė.

tyrimo metodas ir 2011 m. lapkričio–gruodžio mėn. atlikta TAU klausytojų apklausa. Tyrime dalyvavo klausytojai, besimokantys Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio ir mažesnių miestų (Jonavos, Visagino, Biržų, Telšių, Tauragės, Kėdainių) trečiojo amžiaus universitetuose. Iš viso apklausoje dalyvavo 500 klausytojų, tarp jų 25 proc. vyrų ir 75 proc. moterų. Jauniausias klausytojas, dalyvavęs apklausoje, buvo 52 metų, vyriausias – 89 metų. 308 klausytojai yra įgiję aukštąjį išsilavinimą. Didžioji dauguma klausytojų buvo pensininkai – 466 asmenys. Pirmus metus lankančių klausytojų apklausoje dalyvavo 121, antrus – 119, trečius – 92 ir daugiau nei trečius metus – 166 žmonės. Anketoje klausytojų atskirais klausimais buvo prašoma įvertinti, kaip jų mokymosi įstaiga įgyvendina pagrindines vadybines funkcijas: planavimą, organizavimą, kontrolę ir motyvaciją. Taip pat buvo klausama, kokias problemas jie įžvelgia ir kaip siūlytų gerinti esamą situaciją. Šiame straipsnyje aptariamos tik TAU kylančios problemos ir apžvelgiamos TAU veiklos gerinimo galimybės per vadybos tobulinimą.

Planavimas – tai procesas, kai išsikeliama ar iškeliami tikslai ir ieškoma priemonių jiems pasiekti.

Organizavimas – procesas, per kurį ištekliai išdėstomi ir sutvarkomi taip, kad sėkmingai būtų įgyvendinti planai.

Motyvacija – poveikis organizacijos dalyviams, jį apribojant bei skatinant vidiniu ar išoriniu būdu.

Kontrolė – pasiektų ir planinių rezultatų palyginimas.

1 pav.
Vadybos proceso modelis

1 Stoner J. A. F., Freeman R. E., Gilbert D. R., Jr., Vadyba, Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2000. Psl.10

2 pav. pateikiamas klausytojų nuomonės pasiskirstymas į pateiktus klausimus apie *jiems iškylančias problemas lankant TAU*. Formuluoiant šias problemas buvo remiamasi organizacijos vadybinių funkcijų samprata. Parengtoje anketoje suformuluotoms vadybinėms problemoms vertinti nebuvo galima skirti daug vietos, todėl planavimo ir organizavimo funkcijų, prašant TAU klausytojus (paslaugos gavėjus, o ne teikėjus) įvertinti problemas, atskirti vieno nuo kito beveik neįmanoma: nuo planavimo priklauso ir organizavimas. Šių vadybinių funkcijų lygis matuotas per teiginius: sunku suderinti su šeima, per toli nuo namų ar darbovietės, sunku suderinti su kita veikla, trūksta lėšų mokytis. Kontrolės ir motyvacijos funkcijos, prašant TAU klausytojų diagnozuoti kylančias problemas, irgi buvo suprantamos susietai – šių vadybos funkcijų įgyvendinimo lygį matavo teiginiai: trūksta informacijos, mokytis man jau per vėlu, per sunku dėl silpnos sveikatos.

Didžiausios TAU problemos, respondentų vertinimu, yra informacijos apie mokymąsi trūkumas bei per didelis atstumas tarp respondento namų ir TAU. Taigi respondentai turėjo pastabų tiek planavimo ir organizavimo, tiek kontrolės ir motyvacijos funkcijų vykdymui TAU. Mokymo įstaigos vietos pasirinkimas labiau susijęs su TAU tinklo planavimu ir mažiau su konkrečios mokymo įstaigos

vadovų veikla. Dėl informacijos stokos labiau galima priekaištauti konkrečių institucijų vadovams.

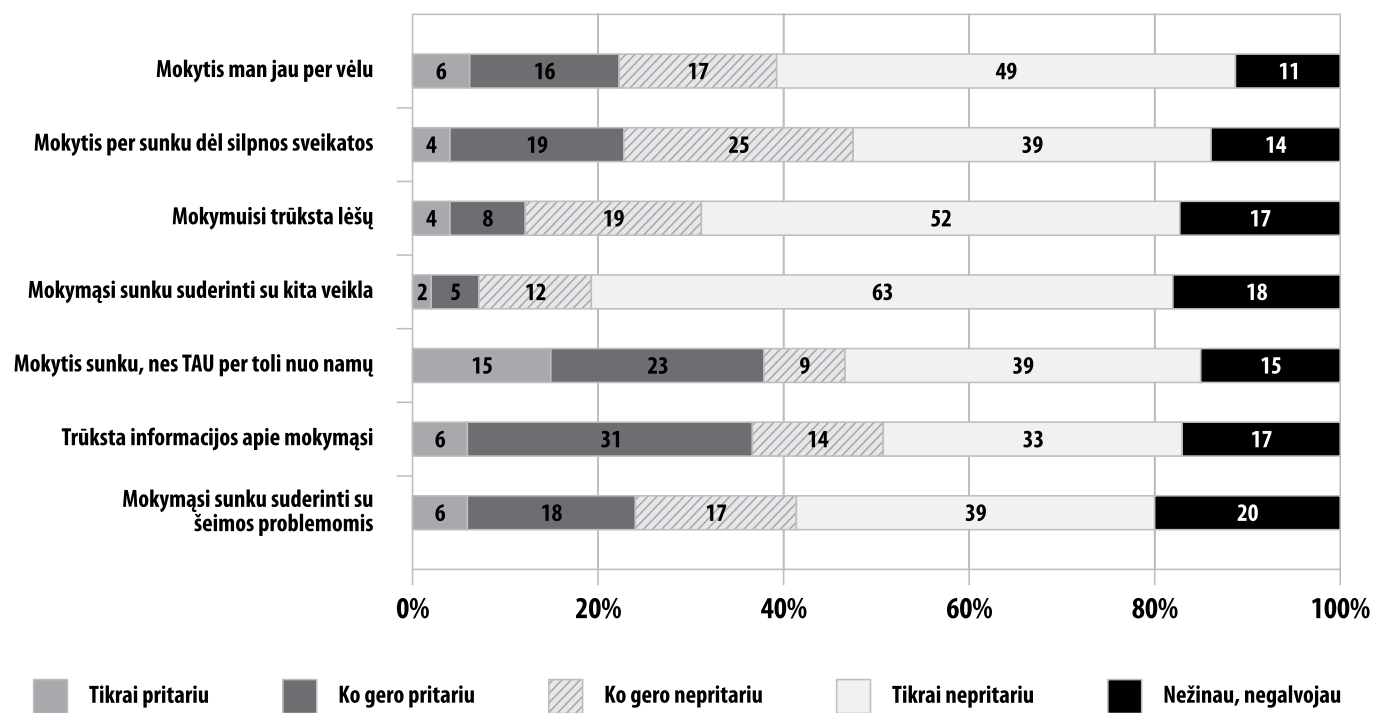
Smulkiau analizuojant gautus duomenis paaiškėjo, kad teiginiui, jog mokytis per vėlu, statistiškai reikšmingai dažniau pritaria respondentai, įgiję kokią nors profesiją (aukštąjį ar profesinį išsilavinimą). Respondentams, įgijusiems tik bendrąjį vidurinį išsilavinimą, jų pačių tvirtinimu, ši problema dažniau nėra aktuali.

Analizuojant respondento sveikatos įtaką TAU lankymui paaiškėjo, kad aukštesnį išsilavinimą (profesinį ir aukštąjį) įgiję asmenys mano, jog sveikatos problemos tikrai kelia keblumų jų mokymuisi TAU. Vidurinį išsilavinimą turintys respondentai dažniau apie tai nesusimąstė.

Lėšų trūkumui mokytis statistiškai reikšmingai dažniau skundėsi:

- Neseniai mokytis pradėję (pirmus ir antrus metus lankantys TAU) klausytojai;
- Profesinį išsilavinimą įgiję asmenys.

Klausimas apie mokymosi TAU derinimą su kita veikla nebuvo labai aktualus TAU klausytojams, bet statistiškai reikšmingai dažniau vidurinį ir žemesnį išsilavinimą įgiję

2 pav.
TAU klausytojų įvertintos vadybinės problemos (proc.)

bei pirmus ir antrus metus TAU lankantys respondentai rinkosi atsakymą „nežinau, sunku pasakyti“.

Atstumas iki mokymo įstaigos statistiškai reikšmingai dažniau buvo problema:

- Vyresniems nei 70 metų TAU klausytojams;
- Tik profesinį išsilavinimą įgijusiems respondentams;
- Pirmus ar antrus metus lankantiems TAU klausytojams;
- Vedusiems respondentams.

Paklausti, ar pakanka informacijos apie mokymąsi, statistiškai reikšmingai dažniau taip manė profesinį ir aukštąjį išsilavinimą įgiję asmenys.

TAU lankymą su šeima ar artimaisiais statistiškai reikšmingai sunkiau sekasi suderinti:

- Vedusiems respondentams;
- Moterims.

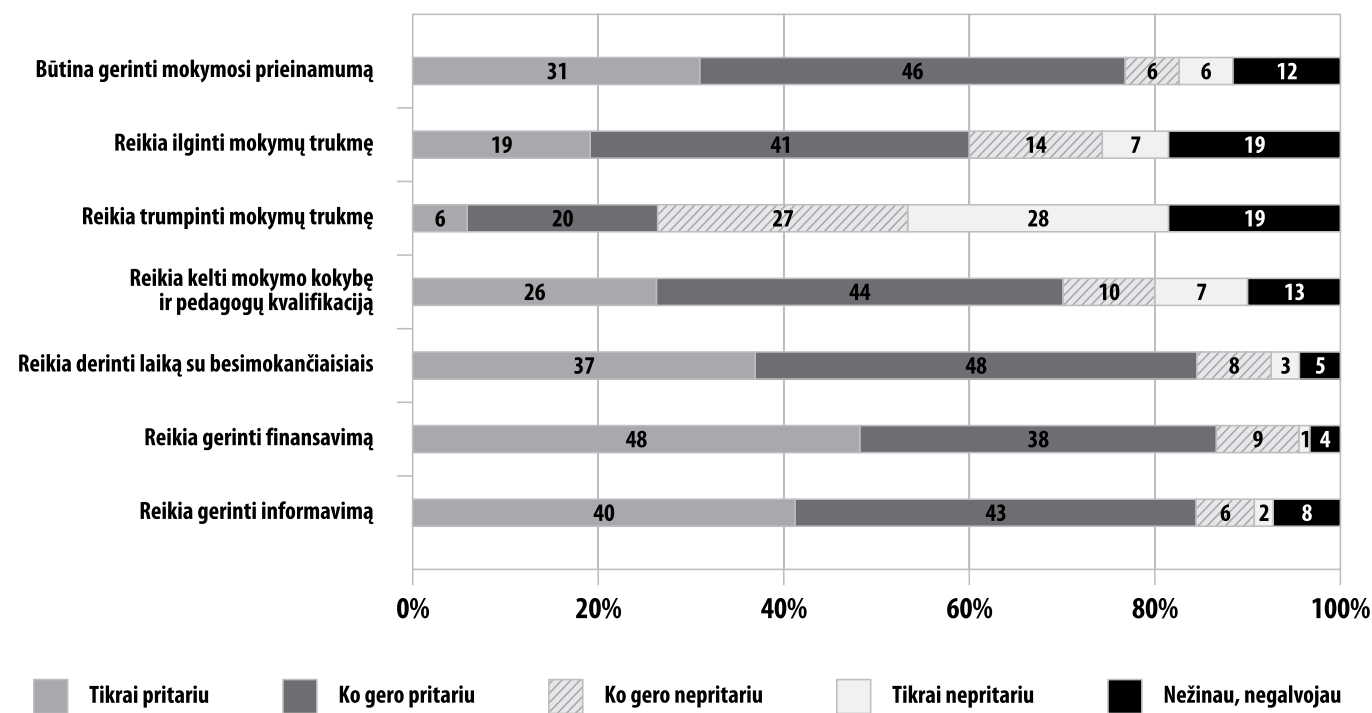
Remiantis vadybos teorija, respondentų vertinimui buvo pateikti teiginiai apie *galimas TAU veiklos tobulinimo kryptis*. Norint kuo tiksliau išsiaiškinti vadybinius trūkumus suaugusiųjų švietimo sistemoje, respondentų buvo klausama, kokiais konkrečiais veiksmais jie rekomenduotų tai taisyti. Su vadybinėmis planavimo ir organizavimo

funkcijomis buvo susieti šie galimi TAU veiklos pokyčiai: gerinti mokymosi prieinamumą, ilginti ar trumpinti konkrečių užsiėmimų ar paskaitų ciklo laiką, gerinti TAU finansavimą. TAU kontrolės ir motyvacijos funkcijų gerinimą buvo siūloma sieti su tokiais teiginiais: kelti mokymo kokybę ir pedagogų, andragogų kvalifikaciją, gerinti informacijos prieinamumą ir daugiau atsižvelgti į pačių besimokančiųjų poreikius ir galimybes derinant užsiėmimų laiką (3 pav.).

Iš respondentų atsakymų matyti, kad jie nepritarė tik vieninteliam siūlymui – trumpinti mokymąsi. Visi kiti siūlymai sulaukė didžiosios daugumos respondentų palaikymo. Respondentai ypač akcentavo TAU finansavimo ir besimokančiųjų informavimo gerinimą ir lankstesnio paskaitų tvarkaraščio poreikį. Galima manyti, kad, toliau tobulinant TAU veiklą, būtina skirti dėmesio visoms TAU vadybinėms funkcijoms gerinti, ypač kreipiant dėmesį geresnei informacijos sklaidai ir lankstesniam paskaitų tvarkaraščiui.

Išanalizavus surinktus duomenis matyti, kad gerinti informavimą statistiškai reikšmingai dažniau linkę siūlyti:

- Respondentės moterys;
- Žemesnio lygio išsilavinimą įgiję asmenys.

3 pav.
Pasiūlymų, kaip gerinti TAU veiklos kokybę, vertinimas (proc.)

Didinti TAU finansavimą statistiškai reikšmingai dažniau siūlė:

- Aukštesnio lygio išsilavinimą įgiję asmenys;
- Daugiau nei dvejus metus TAU lankantys respondentai;
- Vedę/ištekėjusios apklausti/-os klausytojai/-os.

Analizuojant teiginio, kad reikia lanksčiau derinti mokymosi laiką su pačiais besimokančiais, įvertinimus nebuvo galima išskirti aiškios respondentų grupės, kurios atstovai statistiškai reikšmingai dažniau būtų pritarę šiam teiginiui.

Lygiai taip pat, analizuojant teiginio, kad mokymosi kokybė ir pedagogų kvalifikacija yra nepakankama, vertinimą nebuvo galima išskirti kokios nors aiškios respondentų grupės, kurios atstovai statistiškai reikšmingai dažniau būtų pritarę šiam teiginiui.

Analizuojant teiginio, kad užsiėmimų laikas yra per ilgas, todėl jį reikia trumpinti, įvertinimus matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau šiam teiginiui su išlygomis ar be jų pritarė:

- Žemesnį išsilavinimą įgiję respondentai;
- Neseniai TAU pradėję lankyti asmenys.

Išvados:

1. Iš respondentų atsakymų matyti, jog labiausiai trukdančių vadybinių TAU problemų jie nesieja vien su konkrečios mokymo įstaigos veikla. Didžiausiomis TAU vadybinėmis problemomis respondentai laiko nuo mokymo įstaigos vadovų dažnai nepriklausantį šiuo metu per retą TAU tinklą bei, ko gero, nuo TAU vadovų veiklos labiausiai priklausančią gaunamos informacijos trūkumą.

2. Vertinant pasiūlytas TAU veiklos problemas įtakos turėjo respondentų išsilavinimas: įgiję aukštesnį nei vidurinį išsilavinimą respondentai dažniau kritiškai vertino įvairius vadybinius TAU veiklos aspektus. Ypač kritiški buvo tik profesinį išsilavinimą įgiję respondentai.

3. Ilgesnį laiką (daugiau nei dvejus metus) TAU lankantys asmenys mažiau linkę skųstis TAU vadybinėmis problemomis. Galima manyti, kad pirmieji dveji metai yra kaip tik tas laikotarpis, per kurį žmogus apsisprendžia, ar jam tinka ir patinka TAU veikla. Todėl TAU vadovams būtina skirti ypatingą dėmesį naujokams, kad jie nenusiviltų savo pasirinkimu lankyti šias mokymo įstaigas.

4. Iš respondentų atsakymų, vertinant TAU veiklos kaitos siūlymus, matyti, kad nepritaikiama tik vieninteliam siūlymui – trumpinti mokymąsi. Visi kiti veiklos tobulinimo siūlymai sulaukė didžiosios daugumos respondentų palaikymo. Galima manyti, kad, toliau tobulinant TAU veiklą, būtina skirti dėmesio visų TAU vadybinių funkcijų gerinimui, ypač kreipiant dėmesį geresnei informacijos sklaidai ir lankstesniam paskaitų tvarkaraščiui.

5. Įgytas išsilavinimas turi įtakos respondento požiūriui į galimas TAU veiklos korekcijas. Tik vidurinį ar žemesnį nei vidurinį išsilavinimą įgiję respondentai dažniau nesijaučia komfortiškai: jie dažniau siūlo didinti informacijos kiekį bei trumpinti užsiėmimus. Kita vertus, nepakankamo informavimo problemą statistiškai reikšmingai dažniau įvardijo profesinį ir aukštąjį išsilavinimą įgiję respondentai. Galima manyti, kad aukštesnį nei vidurinį išsilavinimą įgiję TAU klausytojai labiau jaučia informacijos trūkumą, bet, ko gero, mano jį patenkinsiantys savomis jėgomis. Vidurinį ir žemesnį nei vidurinį išsilavinimą įgijusiems respondentams tenkinant informacijos poreikį, ko gero, reikia didesnės TAU vadovybės ir dėstytojų pagalbos.

Parengė

Reda Paliulytė,

Lietuvos edukologijos universiteto

Socialinių mokslų fakulteto

II kurso magistrantė

Lietuvos andragogai iš Suomijos grįžo su naujomis idėjomis

Numatyti galimybę skirti mokymosi krepšelį dalyvaujantiems neformaliame švietime, plėsti galimų mokymosi dalykų įvairovę ir daugiau dėmesio skirti jos viešinimui, taip pat ruošti socialinę atskirtį patiriančių grupių mokymams yra tik dalis idėjų, kuriomis pasidalijo iš Suomijos grįžę Lietuvos andragogai.

2011 m. rugsėjį vyko suaugusiųjų mokytojų ir švietimo sektoriaus darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo vizitas į Suomiją, įgyvendinant Ugdymo plėtotės centro projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“.

„Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistemoje yra daug sričių, kurios gerai išvystytos kaip struktūros, pavyzdžiui, formalusis suaugusiųjų švietimas, tačiau neformaliojo

švietimo galimybės žymiai ribojamos – tam turi įtakos besimokančiųjų motyvacija, finansinės galimybės, visuomenėje susiformavusios tradicijos. Valstybė šioje srityje turi imtis formuojančio vaidmens, t. y. parengti naują Neformalaus suaugusiųjų švietimo įstatymą ir numatyti jame galimybę skirti mokymosi krepšelį“, – kalbėjo Suomijoje su gerąja patirtimi susipažinęs Panevėžio suaugusiųjų mokymo centro istorijos mokytojas metodininkas Mindaugas Libikas.

Kvalifikacijos tobulinimo vizito Suomijoje dalyviai

Be to, jis pastebėjo, kad dideliu besimokančiųjų skaičiumi garsėjančioje Suomijoje parengiami kasmetiniai katalogai apie suaugusiųjų galimybes mokytis, ir ši informacija yra sistemingai pateikiama viename tinklalapyje, todėl patogus susirasti norimų mokytis dalykų.

„Lietuvoje yra tai atliekančios institucijos, yra šių veiklų užuomazgos, tačiau jose nėra pateikiamos visos suaugusiųjų mokymosi galimybės. Todėl manau, kad būtų naudinga realizuoti šiuos du Suomijos pavyzdžius“, – siūlo M. Libikas.

Tačiau ne mažiau svarbus aspektas, anot iš svečios šalies grįžusių andragogų, politiniu lygiu ieškoti galimybių bendradarbiauti ministerijoms ir socialinio gyvenimo sritimis besirūpinančioms institucijoms.

„Baigiantis Europos socialinio fondo paramai mokymosi visą gyvenimą sąlygų kūrimo srityje, būtų galima įsteigti Tarybą, kuri pratęstų šį darbą“, – siūlo Vilniaus Gabrielės Petkevičaitės-Bitės suaugusiųjų mokymo centro direktorius Gintaras Jurkevičius.

„Būtų galima pasinaudoti Suomijos patirtimi ir diferencijuoti suaugusiųjų mokymosi centrus į du tipus: teikiančius neformalaus švietimo paslaugas ir padedančius pasiręsti

universitetinėms studijoms. Trumpieji kursai šiose institucijose galėtų padėti pritraukti naujų besimokančiųjų“, – dar vieną idėją pateikia Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo studijų centro vadovė Giedra Linkaitytė.

Be to, anot jos, reikėtų pradėti rūpintis imigrantų mokymosi galimybėmis, t. y. numatyti šių paslaugų finansavimą, rengti specialistus ir programas bei pritaikyti mokymosi infrastruktūrą.

Suomijoje svečiavęsi projekto dalyviai domėjosi, kaip užsienio valstybėje organizuojamas suaugusiųjų švietimas, ir lankėsi keliuose mokymosi įstaigose.

Ką Lietuvos andragogai pastebėjo per vizitą Suomijoje

Pirmiausia trylikos žmonių delegacija aplankė Helsinkio neformalaus suaugusiųjų švietimo centrą.

„Šio tipo mokyklose organizuojamos nuoseklios studijos, kuriose gali dalyvauti visi norintieji – užpildyti bendrojo lavinimo spragas arba įgyti juos dominančių žinių bei įgūdžių socialinio gyvenimo arba saviraiškos, pavyzdžiui, menų, rankdarbių ir kitose srityse“, – pasakoja M. Libikas.

Lankantis Helsinkio suaugusiųjų mokymo centruose

Anot jo, Suomijoje pritaikyta naujovė – formuojamos programos besimokantiesiems, kuriems skiriamas mokymosi krepšelis.

„Jei besimokantieji priklauso grupėms, kurioms skiriamas mokymosi krepšelis, jie teikia paraiškas, ir šios lėšos padengiamos iš valstybės fondo. Ypatingas dėmesys skiriamas imigrantų mokymui, pavyzdžiui, suomių kalbos, ir jų integracijai į visuomenę“, – tęsia mintį M. Libikas.

Pasak G. Jurkevičiaus, Helsinkio neformalaus suaugusiųjų švietimo centras yra aukštesniųjų liaudies mokyklų veiklos pavyzdys, o tokio tipo mokyklų Suomijoje yra apie 90.

„Šioje mokykloje organizuojami trumpi kursai, skirti specifiniams poreikiams tenkinti, kurie beveik dešimt kartų padidina besimokančiųjų skaičių. Be to, norintiesiems sudaromos galimybės pasiręsti studijoms universitete ir didžiąja dalimi mokymąsi finansuoja valstybė – mokiniams tenka primokėti apie 13 proc.“, – sako G. Jurkevičius.

Anot G. Linkaitytės, tokiose mokyklose kaip Helsinkio neformalaus suaugusiųjų švietimo centras mokymosi procesus organizuoja darbuotojai, kuriems šis darbas yra tiesioginis, ir valandininkai.

Vėliau Suomijoje viešėję projekto dalyviai lankėsi kasmetinėje savivaldybių mugėje „Kuntamarkkinat“, kurioje nagrinėjo Suomijos suaugusiųjų švietimo centrų veiklą ir juos vienijančios asociacijos stendą.

G. Jurkevičius pastebėjo, kad mokymosi visą gyvenimą kontekste švietimo centrų asociacijos stendas orientuojasi į dvi veiklos kryptis – informavimą ir kvalifikacijos tobulinimą.

„Asociacija rūpinasi mokymąsi visą gyvenimą idėjos sklaida išorėje ir savo narių informavimu apie naujausius pasiekimus suaugusiųjų švietimo srityje. Viena iš asociacijos funkcijų – suaugusiųjų švietėjų kvalifikacijos tobulinimas“, – sako jis.

Darbuotojų mokymo centras „Volk High School Worker's Academy“ jame besilankiusiems Lietuvos suaugusiųjų mokytojams iš dalies priminė mūsų šalyje veikiančius suaugusiųjų mokymo centrus, tik sąlygos Suomijoje – geresnės, pavyzdžiui, besimokantieji gali naudotis apgyvendinimo paslaugomis.

„Šio tipo institucijoje sudaromos sąlygos įgyti norimą išsilavinimą tiems, kurie dėl kokių nors priežasčių „iškrito“ iš nuoseklaus mokymosi sistemos. Čia jiems suteikiamos

visos galimybės mokytis: yra bendrabutis, gerai įrengtos mokymosi klasės bei biblioteka“, – pasakoja M. Libikas.

Tokiame centre galima įgyti ne tik bendrojo ugdymo srities žinių, bet ir jame organizuojamos pagrindinės universitetinės studijos.

„Besimokantieji už mokslą turi mokėti, tačiau mokestis nėra didelis, o studentų kiekis per metus siekia apie 250“, – papildo G. Linkaitytė.

Galiausiai andragogai lankėsi Helsinkio muziejuje ir susipažino su senjorų mokymo programa „Suitcase of memories“ bei vyko į Suomijos švietimo ir kultūros ministeriją, kur gilinosi į šalyje vykdomus suaugusiųjų švietimo politikos prioritetus.

Pirmoje projekto metu organizuotoje kvalifikacijos tobulinimo kelionėje dalyvavo Ugdymo plėtotės centro, Vilniaus „Židinio“ suaugusiųjų gimnazijos, Vilniaus Gabrielės Petkevičaitės-Bitės suaugusiųjų mokymo centro, Klaipėdos Salio Šemerio suaugusiųjų gimnazijos, Šiaulių Didždvario gimnazijos, Marijampolės švietimo centro, Marijampolės suaugusiųjų mokymo centro, Švietimo ir mokslo ministerijos, Vytauto Didžiojo universiteto ir Panevėžio suaugusiųjų mokymo centro atstovai.

Numatyta, jog antrasis vizitas bus surengtas į vieną iš Vidurio ir Rytų Europos šalių. Tikimasi, kad per vizitus įgyta patirtis sustiprins dalyvių kompetencijas, susijusias su suaugusiųjų švietimo programų planavimu, kūrimu, adaptavimu, ir išplės bendrą dalyvių vadybinį suaugusiųjų švietimo vadybos akiratį.

Situacija Suomijoje

Suaugusiųjų švietimui priskirtas suaugusių piliečių mokymosi organizavimas, ši funkcija atliekama 800 švietimo institucijų, kurios skirstomos į formalias ir neformalias.

Šiose institucijose į mokymosi veiklas 2006 m. buvo įtraukta 55 proc. Suomijos dirbančių gyventojų, 2012 m. planuojama šį procentą padidinti iki 60 proc.

Suaugusiųjų mokymąsi valstybės mastu finansuoja Švietimo ministerija ir Ekonomikos ir darbo ministerija. Kitos lėšos – savivaldybių, darbdavių ir besimokančiųjų.

Vienas iš mokymosi visą gyvenimą tikslų – mokymosi galimybių išplėtimas įvairiose suaugusiųjų gyvenimo srityse, t. y. darbe, laisvalaikiu ir socialiniame gyvenime.

Įsteigta Mokymosi visą gyvenimą taryba, kurios tikslas – skatinti ir platinti mokymosi visą gyvenimą idėją valstybės mastu. Ją sudaro valstybinių institucijų, mokytojų ir besimokančiųjų asociacijų, švietimo bei savivaldybės organizacijų atstovai.

Žurnalo redakcija

Ugdymo plėtotės centras,
M. Katkaus g. 44, LT-09217 Vilnius,
tel. (8 5) 275 2362,
faks. (8 5) 272 4315,
www.upc.smm.lt
El. paštas kontaktams
Ilona.Tarasevic@upc.smm.lt

Žurnalą išleido

UAB „Indigo print“,
Piliakalnio g. 1, LT-46223
Kaunas
Tel. (8 37) 205 838

Elektroninė žurnalo versija

www.suaugusiujušvietimas.lt

Nuotraukos

Švietimo ir mokslo ministerija (p. 7), Švietimo mainų paramos fondas (p. 5), Trakų Vokės bendruomenės centras (p. 32 – 34), Ugdymo plėtotės centras (p. 3, 10, 12), „Swedbank“ asmeninių finansų institutas (p. 16), Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje (p. 35, 36), Donato Brandišausko asmeninio archyvo nuotraukos (p. 24, 25, 27), Dariaus Mockevičiaus asmeninio archyvo nuotraukos (p. 39, 45, 46, 47), Giedros Linkaitytės asmeninio archyvo nuotrauka (p. 13), Rimos Raubūnienės (p. 19), Juozo Pociaus (p. 21), Gailinos Krakauskienės (p. 20), Julijos Gailiuvienės (p. 22) asmeninio archyvo nuotraukos. Viršelyje – Dariaus Mockevičiaus asmeninio archyvo nuotrauka.

© Ugdymo plėtotės centras

Leidinyi išleistas vykdant Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamą projektą „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias kompetencijas“. Šis projektas atitinka pagrindinius suaugusiųjų švietimo politikos prioritetus, įvardytus Mokymosi visą gyvenimą strategijoje (2008).

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Švietimo ir mokslo ministerija

MOKSLAS • EKONOMIKA • SĄSILAUKA

EUROPOS SĄJUNGA
EUROPOS SOCIALINIS FONDAS

Kuriame Lietuvos ateitį

ISSN 1822-3745

9 771822 374006